

Республиканский информационный педагогический научно-методический журнал

№09(58) (2025 ж. Қыркүйек/Сентябрь 2025 г.)

ЎЗДИК ТАРБИЕШИ

Республикалық ақпараттық педагогикалық ғылыми-әдістемелік журналы

*Әдіскер,
педагог-модератор*

*Ақтөбе облысы,
Ақтөбе қаласы
№6 «Орман
ертегі» бөбекжай-
балабақшасы
МКҚК*

**Малаева Гулжан
Абдировна**

ÚZDIK TÁRBIESHİ

Республикалық ақпараттық педагогикалық ғылыми-әдістемелік журналы

«ÚZDIK TÁRBIESHİ» республикалық ақпараттық педагогикалық ғылыми-әдістемелік журналының №09(58) (2025 ж. Қыркүйек) шығарылымы.
Выпуск №09(58) (Сентябрь 2025 г.) республиканского информационного педагогического научно-методического журнала «ÚZDIK TÁRBIESHİ».

ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТЫ: оқу-әдістемелік ізденістер, ғылыми-тәжірибелік материалдар, инновациялық педагогика және цифрлық технологиялар, тәрбие мен оқытудағы ұлттық құндылықтар, тәрбиеші шеберлігі мен кәсіби даму, психологиялық-педагогикалық қолдау, ақпараттық-сараптамалық материалдар бойынша материалдар жариялау.
ТЕМАТИЧЕСКОЕ НАПРАВЛЕНИЕ: публикация материалов по учебно-методическим изысканиям, научно-практическим материалам, инновационной педагогике и цифровым технологиям, национальным ценностям в воспитании и обучении, профессиональному развитию и мастерству воспитателя, психолого-педагогическому сопровождению, информационно-экспертным материалам.

«ÚZDIK TÁRBIESHİ» Республикалық ақпараттық педагогикалық ғылыми-әдістемелік журналы Астана қаласында Қазақстан Республикасының Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитеті 2023 жылғы 12 маусымдағы Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ92VPY00071802 берілген.

Таралу аумағы: Қазақстан аумағында.

«ÚZDIK TÁRBIESHİ» журналы айына 4 рет жарық көреді.

Республиканский информационный педагогический научно-методический журнал «ÚZDIK TÁRBIESHİ» в городе Астана комитетом информации Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан выдано свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания, информационного агентства и сетевого издания от 12.06.2023 года № KZ92VPY00071802.

Территория распространения: На территории Казахстана.

Журнал "ÚZDIK TÁRBIESHİ" выходит 4 раз в месяц.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Бас редактор: / Главный редактор: Баянды Ерлан

Дүйсенбекова Б.Н. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Қарағанды медицина университеті

Дүзбаева Н.М. – биология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор,

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

Каскарбаева Б.Б. – педагог-шебер

Қасқабаева Ф.С. – педагог-шебер

Есенова Ш.Б. – педагог-зерттеуші

Иманбек Ә.О. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі

Алшынов А.Ә. – жаратылыстану ғылымдарының магистрі

Корректор / корректор: Кәкіш Мерей Ертайқызы

Жауапты хатшы / ответственный секретарь: Есбергенов Айдын Ардақұлы

«ÚZDIK TÁRBIESHİ» ақпараттық педагогикалық ғылыми-әдістемелік журналының авторларға арналған ережелерімен QR-кодты сканерлеу арқылы таныса аласыз.
С правилами для авторов информационного педагогического научно-методического журнала «ÚZDIK TÁRBIESHİ» вы можете ознакомиться, отсканировав QR-код.

Абдильбаева Г.Н. Балабақшада балалардың ойын әрекетін дұрыс ұйымдастырудың маңызы	4
Абдірайым Д.Б. Музыканың мектеп жасына дейінгі балаларға тәрбие берудегі маңызы.....	7
Хасенова А.Ж. «Теңіз патшалығына саяхат».....	11
Мейрханова А. «Отбасым – асыл қазынам».....	15
Сураншиева С.А. Әлеуметтік жағынан осал топтағы оқушылармен тәрбие жұмысын жүргізудің тиімді әдістері	17
Жумагалиева И.Ж. Арнайы мектеп-интернат жағдайында оқушының тұлғалық дамуын қолдау жолдары	20
Калманбаева С.Д. Цифрлық трансформация дәуіріндегі балабақша: жасанды интеллектпен интеграциялау жолдары	22
Абдикадирова Г.Б. Көктем, көктемдегі гүлдер	24
Исмагулова К.А. Жемістер мен көкөністер	27
Истаева Б.К. Ұсақ қол моторикасына арналған ойындар.....	28
Байтишева К.Т. «Қарлығаштың құйрығы неге айыр?» ертегісі	32
Калиева Д.Д. Мектепалды даярлық сыныптарында оқушылардың интеллектуалды-танымдық қабілеттерін дамыту	36
Сулейманова Г.А. Тәтті алмалар.....	39
Дүйсембаева А.Т. Балабақша тәрбиешісінің кәсіби шеберлігі: балаларды тәрбиелеудің негізі	41
Өтеубекова Л.Ө. Мектеп жасына дейінгі балаларды қоршаған әлеммен танысытуда ақпараттық коммуникативтік технологияларды қолдану	43
Сергеева Л.В. Теплицы.....	47
Рахимова С.Т. Экологиялық тәрбие – бала болашағының негізі.....	50
Махметжанова Н.А. Балабақшада біртұтас тәрбие бағдарламасы бойынша ұлттық құндылықты дамыту	53

Абдильбаева Гульжан Нурболовна
 Тәрбиеші, педагог-модератор
 "К.Нұрбаев атындағы Ақсуат орта мектебі" КММ жанындағы
 "Балбөбек" шағын орталығы
 Абай облысы Ақсуат ауданы Ақсуат ауылы

БАЛАБАҚШАДА БАЛАЛАРДЫҢ ОЙЫН ӘРЕКЕТІН ДҰРЫС ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада мектепке дейінгі балалардың еркін ойын әрекетінің бала дамуына әсері жан-жақты талданады. Еркін ойын – баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуы мен дамуына, шығармашылық қабілеттерінің ашылуына, әлеуметтік және когнитивтік дағдыларының жетілуіне ықпал ететін маңызды құрал. Ойын барысында бала қоршаған ортаны танып, ересектер әлемін меңгереді, эмоционалды, психикалық, әлеуметтік және зияткерлік жағынан жетіледі. Мақалада тәрбиешінің, ата-ананың және басқа да субъектілердің рөлі, ойын түрлері мен оларды ұйымдастырудың әдістемелік негіздері нақты сипатталған.

Түйінді сөздер: *еркін ойын, мектепке дейінгі тәрбие, ойын әрекеті, ойын арқылы даму, дидактикалық ойындар, тәрбиеші рөлі, шығармашылық қабілет, әлеуметтік дағдылар, балабақшадағы ойын, баланың дамуы*

Мектепке дейінгі балалық шақ - әрбір баланың дамуындағы маңызды кезең. Осы сәтте дене және психикалық денсаулықтың жүйелері қалыптасады, олар кейінірек тұтастай алғанда бүкіл ағзаға, оның мінездемелік қасиеттеріне, құрдастарымен қарым-қатынасына, сондай-ақ балабақшадағы үлгеріміне әсер етеді. Сондықтан баланы жастайынан тәрбиелеуге ерекше мән беру керек.

Мектепке дейінгі жастағы негізгі іс-әрекет-бұл баланың рухани және физикалық күштері, оның назары, есте сақтау қабілеті, қиялы, тәртіптілігі, ептілігі дамитын ойындардың болуы. Себебі бұл жаста даму процесі ойындар арқылы жүреді. Оларды таңдағанда, тәрбиеші жетекші іс-әрекет бірлескен пән екенін ескеруі керек. Тәрбиешінің басты міндеті-баламен бірге жаңа пәндерді үйрену, олардың қасиеттерін анықтау және олардың арасындағы айырмашылықтарды көруге үйрету. Ойындар ересек адамнан эмоционалды түрде боялуы керек және тек жағымды эмоциялар әкелуі керек. Бұл баланың жеке басының үйлесімді дамуының міндетті шарты.

Ойын-бұл жеке, шығармашылық рефлексия формасы, жан-жақты білім беру құралы (сөйлеуді, қиялды дамыту, балалардың мүдделерін қалыптастыру, ерікті мінез-құлық ерекшеліктерін, ұжымшылдық сезімін тәрбиелеу). Ойнай отырып, бала ересектер әлемін еркін және қуанышпен игереді, оны шығармашылықпен өзгертеді, қоғамдағы мінез-құлық ережелері мен нормаларын түсінуге үйренеді. Еркін ойын әрекеті мұғалімдердің қолдауын қажет етеді. Сонымен қатар, ересек адамның ойындағы рөлі балалардың жасына, ойын

қызметінің даму деңгейіне, жағдайдың сипатына байланысты. Тәрбиеші ойында белсенді қатысушы ретінде де, мұқият бақылаушы ретінде де әрекет ете алады.

Ойын-бұл балалардың еркін, тәуелсіз іс-әрекеті, онда олар қол жетімді барлық ойын құралдарын пайдаланады, бір-бірімен еркін байланысады және өзара әрекеттеседі.

Балалардың еркін тәуелсіз қызметі-мектеп жасына дейінгі балалардың білім беру процесін ұйымдастырудың негізгі модельдерінің бірі. Еркін тәуелсіз ойын әрекеті баланың белсенділігі мен өзін-өзі дамытудың маңызды көзі болып табылады.

Балалардың дербес ойын әрекетін ұйымдастырудың субъектілері: тәрбиешілер, кіші тәрбиешілер, музыкалық жетекші, педагог - психолог, ата-аналар.

Тәрбиешілердің, ата-аналардың (заңды өкілдердің) негізгі мақсаттары мен міндеттері:

- балалардың ойын әрекетіне жағдай жасау;
- балалардың әртүрлі ойын түрлеріне деген қызығушылығын дамыту;
- ойын дағдыларын қалыптастыру, ойынның мәдени формаларын дамыту;
- ойын барысында балаларды жан-жақты тәрбиелеу және үйлесімді дамыту;
- тәуелсіздікті, бастаманы, шығармашылықты, өзін-өзі реттеу дағдыларын дамыту;
- құрдастарына мейірімді қарым-қатынас, өзара іс-қимыл жасау, келісу, жанжалды жағдайларды өз бетінше шешу қабілетін қалыптастыру.

С. Л. Новоселованың әдістемесі бойынша ойындардың жіктелуі:

1. Баланың бастамасымен туындайтын ойындар-дербес ойындар; ойын-эксперимент және дербес сюжеттік ойындар: (сюжеттік-бейнелеу, сюжеттік-рөлдік, режиссерлік, театрландырылған).

2. Білім беру және тәрбие мақсатында оларды енгізетін ересек адамның бастамасы бойынша пайда болатын оқыту ойындары: (дидактикалық, сюжеттік-дидактикалық, жылжымалы); бос уақытты өткізу, оларға мыналар жатады (ойын-ойын-сауық, ойын-сауық, мерекелік - карнавалдық, театрлық-қойылымдық ойындар); зияткерлік.

3. Этностың тарихи бастамасынан туындайтын ойындар: бұл ойындарды бұрыннан білетін ересек немесе үлкен адамдардың ұсынысы бойынша балалар ортасында пайда болуы мүмкін дәстүрлі ойындар.

Ерте жаста дидактикалық ойындар маңызды рөл атқарады. Олар баланың есте сақтау, зейін, ойлау, қиял, сөйлеу сияқты жоғары психикалық функцияларын дамытады, жаңа білімді игеруге көмектеседі. Баланың қызығушылығын ояту үшін дидактикалық материал жарқын және ерекше болуы керек екенін ескеру маңызды.

Ерте жастағы балаларды оқытуда дидактикалық ойыншықтармен ойындар әсіресе тиімді: қуыршақтар, пирамидалар, шарлар және т.б. Бала олардың көмегімен заттарды түсі, пішіні мен өлшемі бойынша ажыратуды үйренеді.

Балаларды ойын әрекетіне ынталандыру үшін тәрбиеші іс-әрекетті ескере отырып, ойын аймағын дұрыс ұйымдастыру қажет. Ойыншықтарды қолдана отырып, дайын жағдайларды жасауға болады, мысалы, барлық ойыншықтар баланың қолы жететін жерде орналасуы керек, ал кеңістік жеткілікті түрде бос болуы керек. Егер аймақ жақсы жабдықталған болса, онда бала сол жерде ойнағанды ұнатады. Бірақ сонымен бірге оған осы аймақтан тыс жерде ойнауға тыйым салуға болмайды, өйткені ойын-бұл ойыншықтар мен параметрлердің өзгеруін қажет ететін қиялдың жемісі.

Тәрбиеші үшін балаларына заттарды манипуляциялауды үйрету, олардың басындағы заттардың бейнесін олардың мақсаттарымен байланыстыру, олармен жұмыс істеудің әртүрлі тәсілдерін көрсету өте маңызды. Сонымен қатар, ойын процесінде мінез-құлық ережелерінің негіздеріне назар аудару маңызды. Балаларға ойыншықтарға мұқият болу керек екенін, оларды

басқалардан алуға болмайтынын түсіндіру қажет. Бұл қасиеттер болашақта қоғамда қарым-қатынас орнатуға көмектеседі.

Еркін ойын әрекеті кезінде балалар өз ойынының негізінде жатқан оқиғаларды шынымен бастан кешіреді, қиял, ойлау, сөйлеу дағдылары жұмыс істейді. Балалар серіктестермен шынымен қарым-қатынас орнатады. Осы кезде ересектер үшін балалардың ойынын бақылау және оны ойында серіктес болуға бағыттау маңызды.

Ойынға жетекшілік ететін тәрбиешілер әлеуметтік қатынастардың оң тәжірибесін жинақтауды қамтамасыз етуі керек. Балалардың қоршаған өмір туралы білімдерін үнемі кеңейту, олардың әсерлерін байыту – балалардың толыққанды ойынын дамытудың маңызды шарттарының бірі.

Қорытындылай келе, балалардың дұрыс ұйымдастырылған ойынының көрсеткіші олардың жақсы көңіл-күйі, алған дағдыларын жан-жақты пайдалануы, жағымды қарым-қатынастары екенін атап өткім келеді. Бала қоғамда өмір сүруге қажетті пайдалы дағдыларды ересектермен бірге ойында алады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Михайленко Н., Короткова Н. Роль игры в организации поведения ребенка. // Дошкольное воспитание. 2011. № 9;
2. Комарова, И. А. Проектно-игровая деятельность как средство поликультурного образования детей старшего дошкольного возраста / И. А. Комарова, Н. В. Ершова // Игровая культура современного детства : сборник статей Междунар. науч.-практ. конф. / редкол. : К. Н. Поливанова [и др.]. - Москва : НАИР, 2018. - С. 172-175;
3. Игра и развитие личности дошкольника / АПИ ССС?Р, НИИ дош?к. воспитания. – М.,?Изд-во АПИ, 2013. – 152с.

ВАЖНОСТЬ ПРАВИЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ В ДЕТСКОМ САДУ

Аннотация. В данной статье всесторонне анализируется влияние свободной игровой деятельности на развитие дошкольников. Свободная игра является важным средством формирования и развития ребёнка как личности, раскрытия его творческих способностей, а также совершенствования социальных и когнитивных навыков. В процессе игры ребёнок познаёт окружающий мир, осваивает мир взрослых, развивается эмоционально, психически, социально и интеллектуально. В статье подробно описываются роль воспитателя, родителей и других участников, виды игр и методические основы их организации.

Ключевые слова: свободная игра, дошкольное воспитание, игровая деятельность, развитие через игру, дидактические игры, роль воспитателя, творческие способности, социальные навыки, игра в детском саду, развитие ребёнка

THE IMPORTANCE OF PROPER ORGANIZATION OF CHILDREN'S PLAY ACTIVITIES IN KINDERGARTEN

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the impact of free play on the development of preschool children. Free play is a vital tool for a child's formation and development as a personality, for revealing their creative abilities, and for improving social and cognitive skills. Through play, children explore their environment, understand the adult world, and develop emotionally, mentally, socially, and intellectually. The article clearly describes the roles of educators, parents, and other stakeholders, as well as the types of play and the methodological foundations for organizing them.

Keywords: free play, preschool education, play activity, development through play, didactic games, educator's role, creative abilities, social skills, play in kindergarten, child development

Абдірайм Диана Ботбайқызы
Музыка жетекші
"Еркетай-777" бөбекжай балабақшасы
Түркістан облысы, Қазғұрт ауданы, Ынталы елді мекені

МУЗЫКАНЫҢ МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ТӘРБИЕ БЕРУДЕГІ МАҢЫЗЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың музыкалық тәрбиесінің маңызы мен оның тұлғаның жан-жақты дамуына әсері қарастырылады. Музыканың бала өміріндегі рөлі, оның тілдік, моторикалық, әлеуметтік, когнитивтік және эмоционалдық дағдыларды дамытудағы маңыздылығы сипатталады. Музыкалық тәрбиенің міндеттері, формалары мен тәсілдері кеңінен талданып, оның эстетикалық, рухани және адамгершілік құндылықтарды қалыптастырудағы рөлі ашылады. Музыка арқылы баланың шығармашылық әлеуеті дамып, өмірге деген эстетикалық көзқарасы қалыптасады. Мақалада музыкалық іс-әрекеттің балабақшадағы тәрбиелік процестегі орны мен маңызы жүйелі түрде талданады.

Түйінді сөздер: Музыкалық тәрбие, балабақша, мектеп жасына дейінгі бала, эстетикалық даму, музыкалық қабылдау, шығармашылық қабілет, рухани тәрбие, эмоциялық даму, әлеуметтік дағдылар, музыка сабағы.

Балабақша өміріндегі музыка-балалардың музыкалық қызметін ұйымдастырудың маңызды формаларының бірі. Музыка, басқа өнер түрлері сияқты, шындықты көркемдік бейнелеудің ерекше түрі болып табылады. Балалардың сезімдеріне, ерік-жігеріне терең және әр түрлі әсер ете отырып, музыка олардың әлеуметтік қызметіне пайдалы әсер ете алады, жеке тұлғаның қалыптасуына әсер етеді.

Музыка мектеп жасына дейінгі баланың өмірінде өте маңызды рөл атқарады және оның физикалық, эмоционалдық, әлеуметтік және когнитивті дамуына оң әсер етуі мүмкін. Музыканың мектеп жасына дейінгі баланың өміріне әсер етуінің кейбір жолдары:

- Тілдік дағдыларды дамыту: музыка мектеп жасына дейінгі балаларға жаңа сөздерді үйренуге, оларды қайталауға және айтылуын жақсартуға көмектеседі.

- Моториканы дамыту: би және музыка қимылдары мектеп жасына дейінгі балаларға моторикасы мен үйлестіруін жақсартуға көмектеседі.

- Әлеуметтік дағдыларды дамыту: музыка мектеп жасына дейінгі балаларға топ болып жұмыс істеуге, бірге ән айтуға және би билеуге және қарым-қатынас дағдыларын жақсартуға көмектеседі.

- Эмоционалды дағдыларды дамыту: музыка мектеп жасына дейінгі балаларға сезімдері мен эмоцияларын тануға және білдіруге үйренуге көмектеседі.

- Когнитивті дағдыларды дамыту: музыка мектеп жасына дейінгі балаларға есте сақтау қабілетін, зейінін жақсартуға көмектеседі.

Жалпы, музыка мектеп жасына дейінгі баланың өмірінің барлық аспектілерін дамыту үшін маңызды және оны күнделікті іс-шаралар мен ойындарға қосу керек. Музыка арқылы бала өзін және басқа адамдарды эмоционалды жеке таниды; қоршаған әлем туралы көркемдік білімді жүзеге асырады; шығармашылық әлеуетті жүзеге асырады. Балалардың өнермен өзара әрекеттесуін ұйымдастыру балаға өзінің эмоциялары мен сезімдерін өзіне жақын

кұралдармен: дыбыстармен, түстермен, қимылдармен, сөзбен білдіруге көмектеседі.

Балабақшадағы музыкалық тәрбиенің міндеттері - баланың жеке басын жан-жақты, үйлесімді тәрбиелеудің жалпы мақсатына бағынады және музыкалық өнердің ерекшелігі мен мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып құрылады:

- музыкаға деген белсенді қызығушылық пен сүйіспеншілікті ояту, оны дұрыс қабылдауды дамыту, балалардың сезімдері мен тәжірибелерін қалыптастыру, олардың моральдық-эстетикалық тәжірибелерін, эмоционалды жауап беру қабілетін ынталандыру;

- музыкалық қабілеттерін дамыту: эмоционалды жауап беру, әуезді есту, тембрлік және динамикалық есту;

- балалардың музыкалық талғамын тәрбиелеу;

- музыкалық есту қабілетін дамыту: музыка сабақтары балалардың музыкалық есту қабілетін дамытуға көмектеседі, бұл музыканы түсінудің негізгі элементі. Балалар әуендерді, дыбыстарды ажырата білуге үйренеді, бұл оларға болашақта музыканы жақсы түсінуге және ләззат алуға мүмкіндік береді;

- шығармашылық ойлауды дамыту: мектепке дейінгі мекемелердегі музыка сабақтары балалардың шығармашылық ойлауына түрткі бола алады. Олар өз музыкаларын жасауды және аспаптарда ойнауды үйренеді, бұл шығармашылықты дамытудың бастапқы нүктесі болуы мүмкін;

- әлеуметтік дағдыларды дамыту: музыка сабақтары балалардың әлеуметтік дағдыларын дамытуға көмектеседі. Олар топта жұмыс істеуді, бір-бірін тыңдауды, өз ойлары мен сезімдерін музыка арқылы білдіруді үйренеді. Бұл дағдылар болашақта балаларға командада жұмыс істеуге немесе құрдастарымен араласуға тура келгенде пайдалы болуы мүмкін;

- шоғырлану қабілетін дамыту: музыка сабақтары балаларға тапсырмаға шоғырлану қабілетін дамытуға көмектеседі. Музыка кезінде олар дыбыстарға назар аударуды үйренеді, бұл олардың шоғырлану қабілетін жақсартуға көмектеседі.

Музыка сабақтары баланың жеке басының жалпы дамуына ықпал етеді. Тәрбиенің барлық тараптары арасындағы байланыс музыкалық іс-әрекеттің әртүрлі түрлері мен формалары процесінде біріктіріледі. Эмоционалды жауап беру және дамыған музыкалық есту балаларға жақсы сезімдер мен іс-әрекеттерге қол жетімді түрде жауап беруге мүмкіндік береді, ақыл-ой белсенділігін арттыруға көмектеседі және қозғалыстарды үнемі жетілдіре отырып, балаларды физикалық тұрғыдан дамытады.

Музыканың эстетикалық рөлі эстетикалық және этикалық сезімталдық пен жауаптылықты тәрбиелеуде жатыр. Қуаныш пен қайғы-қасіреттің, рахат сезімдері (эмоциялары) музыкамен шақырылады және жаттығады. Музыканың әсерінен әлемнің көркем бейнесінде құндылық бағдарларының өзегі ретінде эстетикалық талғамның қалыптасуы жүреді, эстетикалық ойлау және өзін-өзі тереңдету қабілеті дамиды.

Кең мағынада эстетикалық тәрбие – баланың рухани қажеттіліктерін, оның адамгершілік идеяларын, интеллектін қалыптастыру, дүниетанымдық-эмоционалдық қабылдауды дамыту және өмір құбылыстарына эстетикалық баға беру. Өнердің әсері мүмкіндігінше ертерек, балалық шақтан басталуы өте маңызды. Жастайынан өнерді терең сезініп, түсіне білуге, оған деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу кейін өмір бойы сақталады, адамның эстетикалық сезімі мен талғамының қалыптасуына әсер етеді.

Музыка тек эмоцияларды ғана емес; музыкалық іс-әрекет барысында бала тарихи дәуірлермен, тұлғалармен танысады, поэзияның, әдебиеттің ең жақсы үлгілерін, тіпті дыбыспен байланысты кейбір математикалық және физикалық ұғымдарды игереді.

Музыканың балабақшадағы тәрбиелік рөлі әлемге деген адамгершілік қатынасты қалыптастыруда, тұлғаның мәңгілік адами құндылықтар – махаббат, сұлулық, мейірімділік, адамдық қадір-қасиет, өмірге деген сүйіспеншілік эмоционалдық принципін меңгертуден тұрады. Музыка – рухани қарым-қатынастың, жетілдірудің пәні және қайнар көзі. Оның халықтық, ұлттық құндылықтар мен дәстүрлерді жеткізудегі рөлі орасан зор.

Музыка дамуға, сезімдерді оятуға және интеллектуалдық өсуді қамтамасыз етуге сиқырлы түрде көмектеседі. Музыка сабағының әсерінен психикалық дамуы тежелген және артта қалған балалар да ілгерілей бастайды. Музыка баланы қоршаған әлеммен, бүкіл табиғатпен ең қысқа жолмен - әсер арқылы, сезім арқылы, терең, әлі танылмаған, иррационалды деңгейде байланыстырады.

Музыка әрқашан баланың рухани дамуына ықпал етеді, оның санасын жаңартады, руханилықты қалыптастырады және бұл: ойдың биіктігі, қиял, байқағыштық, жауаптылық қасиеттердің дамуына негіз болады. Руханилық- бұл адамгершілік, рухани және интеллектуалдық мүдделердің материалдық мүдделерден басым болуымен көрінетін жеке қасиет.

Балабақшада музыкалық қабылдауды дамытуға ерекше орын беріледі. Музыка таңертеңгілік жаттығулар процесінде естіледі, балаларда қуанышты, көтеріңкі көңіл-күй қалыптастырады, олардың өмірлік тонусын арттырады.

Осылайша, балабақшаның әртүрлі топтарындағы балалардың музыканы қабылдауы - бұл баланың шығармашылық және арнайы музыкалық қабілеттерін қалыптастыру жолы.

Қорытынды:

Музыка – баланың ішкі жан дүниесін байытатын, оның шығармашылық әлеуетін ашатын, адамгершілік және рухани құндылықтарды дарытатын қуатты құрал. Балабақшада музыка арқылы баланың эмоционалдық және әлеуметтік дамуына оң әсер етуге, музыкалық қабілеттерін ашуға, эстетикалық сезімдерін қалыптастыруға мол мүмкіндік бар. Музыкалық

тәрбие – баланың ойлау, қиял, зейін және шығармашылық қабілеттерін дамытуда үлкен рөл атқарады. Музыка сабақтарының жүйелі түрде өткізілуі мектепке дейінгі жастағы балалардың жалпы дамуына және болашақта өнерге деген оң көзқарасының қалыптасуына ықпал етеді. Сондықтан музыка мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру жүйесінде ерекше орынға ие болуы тиіс.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Әліпбаева, Ж.Ж. *Мектепке дейінгі балаларды музыка арқылы тәрбиелеу.* – Алматы: "Өрлеу", 2020.
2. Құрманбаева, А.Ш. *Балабақшада музыкалық тәрбие берудің әдістері.* – Нұр-Сұлтан: Фолиант, 2021.
3. Мұқанова, М.Т. *Мектеп жасына дейінгі балалардың эстетикалық тәрбиесі.* – Алматы: Білім, 2019.
4. Қоянбаев, Ж.Б., Қоянбаев, Р.М. *Педагогика: Оқулық.* – Алматы: Рауан, 2020.
5. Мәдениет, өнер және музыка журналы. – №2, 2021.
6. Қазақстан Республикасының Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың Мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. – Астана, 2020.
7. Ветлугина, Н.А. *Музыкальное воспитание в детском саду.* – Москва: Просвещение, 2018.

ЗНАЧЕНИЕ МУЗЫКИ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация

В данной статье рассматривается важность музыкального воспитания дошкольников и его влияние на всестороннее развитие личности. Описывается роль музыки в жизни ребёнка, её значение в развитии речевых, моторных, социальных, когнитивных и эмоциональных навыков. Подробно анализируются задачи, формы и методы музыкального воспитания, а также его роль в формировании эстетических, духовных и нравственных ценностей. Музыка способствует развитию творческого потенциала ребёнка и формированию эстетического восприятия жизни. В статье системно рассматривается место и значение музыкальной деятельности в воспитательном процессе детского сада.

Ключевые слова: *музыкальное воспитание, детский сад, дошкольник, эстетическое развитие, музыкальное восприятие, творческие способности, духовное воспитание, эмоциональное развитие, социальные навыки, музыкальное занятие.*

THE IMPORTANCE OF MUSIC IN THE EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract

This article discusses the importance of musical education for preschool children and its impact on the comprehensive development of the personality. It highlights the role of music in a child's life and its significance in developing language, motor, social, cognitive, and emotional skills. The goals, forms, and methods of musical education are thoroughly analyzed, emphasizing its role in shaping aesthetic, spiritual, and moral values. Music fosters a child's creative potential and helps develop an aesthetic outlook on life. The article systematically examines the place and importance of musical activities in the educational process of kindergartens.

Keywords: *musical education, kindergarten, preschool child, aesthetic development, musical perception, creative abilities, spiritual education, emotional development, social skills, music lesson.*

Хасенова Айжан Жумагалиевна
Тәрбиеші
№ 54 «Нұр -Ай» балабақшасы МКҚК
Астана қаласы

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекет

«ТЕҢІЗ ПАТШАЛЫҒЫНА САЯХАТ»

Балалардың сенсорлық интеграциясын жетілдіру арқылы су асты тіршілігімен таныстыру, түстерді ажырату, ұсақ моторика мен кеңістіктік бағдарын дамыту, дене қимыл белсенділігін арттыру.

Міндеттері:

- Балаларды негізгі түстермен (қызыл, сары, көк, жасыл) және су асты жануарларымен таныстыру;
- Сенсорлық жолақтармен жүру, еңбектеу, секіру арқылы моториканы дамыту;
- Түстерді сәйкестендіру арқылы логикалық ойлау мен зейінді дамыту;
- Ұсақ қол моторикасын жетілдіру;
- Эмоциялық және әлеуметтік белсенділікке ынталандыру.

Білім беру саласы: Қатынас, Таным. Шығармашылық . Денсаулық.

Құрылымы мен кезеңдері:

1. Мотивациялық-ояту кезеңі

Тәрбиеші сөзі:

Балалар, бүгін бізбен бірге таңғажайып Теңіз патшалығына саяхат жасаймыз. Бірақ бұл саяхатта бізге кедергілер мен тапсырмалар кездеседі. Көмектесуге дайынбыз ба?

Сенсорлық бағдар: Балалар түрлі-түсті шамдар, толқын дыбыстары (фон) арқылы су асты әлеміне ену атмосферасын сезінеді.

2. Ұйымдастырушылық-ізденістік кезеңі:

1-тапсырма:

«Кедергілер әлемі»

----- ÚZDIK TÁRBIESHÍ -----

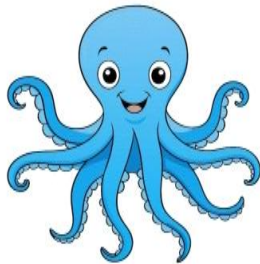
- Балалар әр түрлі биіктіктегі доғал ағаштың астымен еңбектеп өтеді.
  - Массаж жолақтарымен жүріп кедергілерден өтеді (аяқпен сезіну).
- 2-тапсырма: «Сықырлы қалта»

- Қалтадан түрлі түсті заттарды алып, теңіз жануарларына сәйкестендіреді:

- Қызыл — шаян

- Көк — сегізаяқ

- Жасыл — тасбақа

- Сары — теңіз жұлдызы

----- ÚZDIK TÁRBIESHİ -----

3-тапсырма: «Шеңбермен сырғанау»

-Балалар шеңбер ішінен сырғанап өтіп, келесі нүктеге барады.

-Массаж тақтасына тұрып келесі тапсырмаға өтеді.

4-тапсырма: «Балық қаңқасы»

-Түтікшелерден жасалған балық қаңқасына сәйкес түсті тақтайшаларды кигізу.

5-тапсырма: «Балық аулау»

- Сенсорлы қорап ішіндегі ұсақ заттардың арасынан балықтарды тауып, тақтайша бетіне орналастыру.

6-тапсырма: “Ою сыры”

- Су толқыны мен теңіз жұлдызы оюларының ішінен сәйкес келетінін табу.

- Неге ұқсайтынын сипаттау (таным + тіл дамыту).

7-тапсырма:

Жапсыру

«Су асты патшалығы»

Толқын бейнеленген қағаз бетіне су асты тіршілік иелерін жапсырып орналастыру (шығармашылық жұмыс).

3. Қорытындылау кезеңі

Сұрақ-жауап:

- Қандай жануарлармен таныстық?
- Қай түс ұнады?
- Қай тапсырма қызық болды?

Бағалау:

Балаларға “Теңіз саяхатшысы” атты мадақтама таратылады.

Қозғалыс босаңсыту:

Су толқыны әуенімен тыныш демалу жаттығуы «Теңіз демі» тыныс алу техникасы.

Көрнекіліктер мен құралдар:

- Сиқырлы қалта, түрлі түсті жануарлар макеті
- Массаж жолақтары мен тақташалары
- Сенсорлы қорап (балықтар, ұсақ заттар)
- Түсті түтікшелер
- Жапсыруға арналған қағаз және фигуралар
- Шеңбер, доғалар, секіргіш дөңгелекшелер
- Теңіз үні

----- ÚZDIK TÁRBIESHİ -----

Мейрханова Акбота

Тәрбиеші

Қарағанды облысы білім басқармасының Балқаш қаласы білім бөлімінің
«Ақбота» бөбекжайы» коммуналдық мемлекеттік қазыналық кәсіпорыны

«Біртұтас тәрбие: Ана даналығы, Ата өсиеті, Ана мейірімі, Әке қамқорлығы жобасы бойынша
Ұйымдастырылған іс-әрекет тақырыбы

«ОТБАСЫМ – АСЫЛ ҚАЗЫНАМ»

Мақсаты: Балалар мен ата-аналардың отбасы құндылықтарын тереңірек түсініп, ұлттық дәстүрлерге деген қызығушылықтарын арттыру. Ойын арқылы есте сақтау қабілетін, қарым-қатынас дағдыларын дамыту Тәрбиешілер, балалар және ата-аналар арасында жылы қарым-қатынас орнату. Ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынасты нығайту, бірлескен шығармашылық жұмыстар арқылы отбасылық жылылық пен бірлікті сезіндіру. Отбасына деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу.

Міндеттері:

Балаларды отбасының маңыздылығын түсінуге үйрету.

Ата-аналар мен балалардың бірлескен жұмысын ұйымдастыру.

Ұлттық дәстүрлер мен ою-өрнектерді шығармашылық арқылы насихаттау.

Балалардың шығармашылық және коммуникативтік қабілеттерін дамыту.

Сабақтың барысы:

Балалар көңілді әуенмен, асық кілемшелер арқылы секіріп кіреді

Тәрбиеші: Балалар бүгін бізде ерекше күн , бүгінгі іс- әрекетіміз ерекше өтпек, олай болса балалар “Сәлем- сөздің анасы” дегендей, қане алдымен қонақтарымызбен амандасып алайық. Сәлеметсіздер ме? Қош келдіңіздер!

Балалар мен сендерге жұмбақ жасырам

Ұқсайды өзі шеңберге

Қабырғасы жиылып, керіледі,

Жиһазы мол кең бөлме,

Төбесінен жұлдыздар көрінеді.

Киіз үй

Жарайсындар ,

- Балалар, ал, киіз үйде кімдер тұрады?

Отбасы дұрыс айтасындар.

Күтпеген сәт:

Сол кезде әуен қосылып, ішке ата- аналар кіреді

Амандасып, өз- өздерін таныстырады

Ата Әже. Әке. Ана

Әже: Балалар мен сендерге құр қол келмедім, сыйлық ала келдім, егер берілген тапсырмаларды жақсы отындасандар барлығыңа таратып беремін – деп айтады. Қане, ата-аналар қош келдіңіздер төрлетіңіздер (Өз орындарына отырады)

Тәрбиеші: Олай болса балалар, өз топтарыңы жайғасыңдар (мойындарына ілінген асықтар бойынша 4 топқа бөлінеді)

Ойындар мен шығармашылық тапсырмалар:

1. Ата өсиеті «Асық ату» ойыны:

• Балалар мен ата-аналар 4 топқа бөлініп, ойын ойнайды. Дәлдігі жоғары топқа алғыс білдіріледі.

Жұмақ, мақалды жалғасыр, тақпақ

2. Әже даналығы «Киімдерді жамау» тапсырмасы: (Ермексаз)

• Әр отбасы ұлттық киімдерді ермексаз арқылы толықтыру .

3. Ана мейірімі «Әсем оюлар» шығармашылық тапсырмасы:(Сурет салу)

Әр бала өзіне беріоген оюларды қылқаламмен бояйды.

Сергіту сәті: “Құрақ көрпені құрастыр” + ата-аналар

4. Әке қамқорлығы: “Асық бәйге”

Әр бала өзіне беріоген оюларды қылқаламмен бояйды.

«Өз үйім өлең төсегім»

• Берілген планшетте үй бейнесін , таяқшаның көмегімен сызып салу

5. Қорытынды: «Шаңырағың биік болсын»

• Барлығы бірге шеңбер құрып, сабақты қорытындылайды. Шаңырақтың ленталарын ұстау апқылы, сұраққа жауап береді.

7. Сыйлық тарату:

• Әже ортада тұрып балаларға мен ата-аналарға кәдесыйларын таратады.

• Ата батасын береді.

Нәтиже:

Балалар мен ата-аналар ұлттық құндылықтарды сезініп, өз отбасының ерекше екенін түсініп шығады.

Қорытынды: Біз бүгін өзімізге ең жақын, ең қымбат отбасымыз туралы әңгімеледік. Біз оларды жақсы көруді, сыйлауды, көмектесуді үйрендік. Отбасы ең жақын адамдардың ошағы екенін білдік. Ойындар ойнадық.

Бүгінгі сабаққа өте жақсы қатысып, сұрақтарға жауап бере білдіңдер. Бәріміз бірге отбасымызға тілек сөздер айтып, бүгінгі сабағымызды аяқтаймыз!

Сураншиева Сауле Абдиджалиловна

Тәрбиеші

"Алматы облысының білім басқармасы" ММ
"№3 облыстық арнайы мектеп-интернаты "КММ

ӘЛЕУМЕТТІК ЖАҒЫНАН ОСАЛ ТОПТАҒЫ ОҚУШЫЛАРМЕН ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫН ЖҮРГІЗУДІҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ

Аннотация: мақалада әлеуметтік жағынан осал топтағы оқушылармен тәрбие жұмысын жүргізудің инновациялық әдістері мен тиімді тәсілдері қарастырылған. Әлеуметтік-педагогикалық қолдау жүйесінің негізгі бағыттары, соның ішінде эмоционалды қауіпсіздік кеңістігін құру, арт-терапия, медиация, коучинг және менторинг технологияларын қолдану, әлеуметтік жобалау және цифрлық құралдарды пайдалану тәжірибелері талданады. Автор оқушылардың эмоционалды интеллектін дамыту, өзін-өзі реттеу қабілеттерін қалыптастыру және қоғамға бейімделу дағдыларын жетілдіру жолдарын ұсынады. Жұмыста халықаралық тәжірибе негізінде әлеуметтік-эмоционалды оқыту (SEL) бағдарламаларын енгізудің тиімділігі көрсетіліп, тәрбиешілерге практикалық ұсыныстар беріледі.

Кілт сөздер: әлеуметтік жағынан осал топ, тәрбие жұмысы, эмоционалды интеллект, әлеуметтік-педагогикалық қолдау, арт-терапия, медиация, коучинг, менторинг, әлеуметтік жобалау, инклюзия, мотивация, цифрлық технологиялар.

Қазіргі білім беру жүйесінің басты бағыттарының бірі – әлеуметтік жағынан осал топтағы балаларды қолдау, олардың білім алуға тең қолжетімділігін қамтамасыз ету және әлеуметтену процесін жеңілдету. Әлеуметтік жағынан осал топқа жататын балалар қатарына аз қамтылған отбасылардан шыққан, ата-ана қамқорлығынсыз қалған, мүмкіндігі шектеулі немесе ерекше білім беру қажеттіліктері бар, мигрант және босқын отбасылардан келген оқушылар жатады. Мұндай балалардың қоғамға толыққанды бейімделуі, өз әлеуетін ашуы үшін тәрбие жұмысында арнайы әдістемелерді қолдану аса маңызды.

Әлеуметтік-педагогикалық қолдаудың негізгі мақсаты – баланың өзін қауіпсіз сезінуіне, өзін-өзі бағалауының қалыптасуына, оқу мотивациясының дамуына ықпал ету. Бұл бағытта ең алдымен эмоционалды қолдау мен сенімді қарым-қатынас орнату қажет. Тәрбиеші баланың сезімдері мен тәжірибелерін қабылдап, оны түсінуге тырысуы тиіс. Бұл үшін эмпатиялық тыңдау әдісі тиімді. Баламен ашық әңгімелесу, оның пікірін тыңдау, жетістіктерін атап өту оның ішкі сенімін арттырады.

Тәрбие жұмысында топтық іс-шаралардың маңызы зор. Әлеуметтік жағынан осал топтағы оқушыларды ұжымдық ойындарға, тренингтерге, рөлдік ойындарға қатыстыру олардың қарым-қатынас дағдыларын дамытады және топ ішінде өзін жайлы сезінуіне ықпал етеді. Мысалы, «ынтымақтастық шеңбері» әдісі арқылы әр бала өз ойымен бөлісіп, құрдастары тарапынан қолдау алады. Бұл өзара сыйластық пен сенімділікті қалыптастырады.

Мотивациялық әдістердің ішінде жетістікке жетелеу технологиясы ерекше орын алады. Баланың әрбір кішігірім жетістігін атап өту, мадақтау, жеке жетістік картасын жүргізу, «таңдау құқығын» беру арқылы тәрбиеші оқушының белсенділігін арттыра алады. Сонымен қатар, тәрбие процесінде визуалды қолдау құралдарын – постерлер, суреттер, символдар, мотиваторларды қолдану тиімді.

Әлеуметтік-психологиялық тренингтер де маңызды рөл атқарады. «Қиын эмоцияларды басқару», «Қарым-қатынас мәдениеті», «Менің құндылықтарым» тақырыптарында ұйымдастырылған тренингтер оқушыға өзінің сезімдерін түсінуге, мінез-құлқын реттеуге көмектеседі. Бұл балалардың агрессивтілік деңгейін төмендетіп, жанжалдарды конструктивті шешуге үйретеді.

Сабактан тыс уақытта жобалық және шығармашылық жұмыстарды ұйымдастыру да маңызды әдістердің бірі. Мысалы, «Мейірімділік апталығы», «Жақсылық жаса» челенджі, еріктілік жобалары әлеуметтік белсенділікті дамытады және балаларға өздерінің қоғам үшін маңызды екенін сезінуге мүмкіндік береді.

Қазіргі таңда тәрбие процесінде цифрлық құралдарды пайдалану да өзекті. Онлайн платформаларда мотивациялық бейнематериалдар көру, қашықтан топтық челленджер ұйымдастыру, интерактивті сауалнамалар арқылы кері байланыс алу балалардың қызығушылығын арттырады.

Ата-аналармен бірлескен жұмыс – тәрбие жұмысының ажырамас бөлігі. Ата-аналарға арналған психологиялық кеңес беру, тренингтер, дөңгелек үстелдер ұйымдастыру отбасы мен мектеп арасындағы байланысты нығайтады. Бұл өз кезегінде баланың даму процесіне оң әсер етеді.

Тәрбие жұмысының тиімділігін бағалау үшін әр баланың әлеуметтік даму картасын жасау ұсынылады. Бұл картада оның эмоционалды күйі, сыныптағы белсенділігі, қатысқан іс-шаралары мен жетістіктері белгіленіп отырады. Мұндай мониторинг баланың прогресін көруге және дер кезінде түзету енгізуге мүмкіндік береді.

Әлеуметтік жағынан осал топтағы балалармен жұмыс жүргізуде инновациялық педагогикалық технологияларды қолдану үлкен нәтиже береді. Соңғы жылдары халықаралық тәжірибеде әлеуметтік-эмоционалды оқыту (SEL – Social and Emotional Learning) бағдарламалары кеңінен енгізілуде. Бұл бағдарлама балаларға өз сезімдерін тануға, эмоцияларын реттеуге, басқа адамдардың сезімін түсінуге және конструктивті қарым-қатынас жасауға үйретеді. Мұндай бағдарламаларды тәрбие процесіне қосу оқушылардың психологиялық әл-ауқатын жақсартады, буллингтің алдын алады және мектептегі әлеуметтік климатты жақсартады.

Сонымен қатар, арт-терапия элементтерін қолдану әлеуметтік тұрғыдан осал балалар үшін өте пайдалы. Сурет салу, мүсіндеу, музыкалық импровизация, драма-ойындар баланың ішкі әлемін білдірудің қауіпсіз тәсілі болып табылады. Бұл әдістер арқылы тәрбиеші баланың жасырын күйзелісін, қорқынышын немесе жағымсыз эмоцияларын байқап, оған қолдау көрсете алады.

Медиация технологиясын қолдану да тиімді. Балалар арасындағы жанжалдарды бейтарап медиатордың көмегімен шешу – олардың әлеуметтік дағдыларын дамытады және өзара құрмет сезімін қалыптастырады. Мектепте құрдастар медиаторларын дайындау тәжірибесі де оң нәтиже береді: бұл балаларды жауапкершілікке үйретеді және өзара көмек мәдениетін дамытады.

Инновациялық әдістердің бірі – «service learning» немесе қызметтік оқыту концепциясы. Бұл әдіс оқушыларды қоғамға пайдалы нақты жобаларға тарту арқылы олардың әлеуметтік жауапкершілігін арттырады. Мысалы, аз қамтылған отбасыларға арналған шағын қайырымдылық акцияларын ұйымдастыру, мектеп аумағын абаттандыруға қатысу немесе қарттар үйіне бару балалардың эмпатиясын және азаматтық белсенділігін қалыптастырады.

Цифрлық технологияларды қолданудың да жаңа мүмкіндіктері бар. Оқушыларға арналған мотивациялық чат-боттар, онлайн-психологиялық тесттер және мобильді қосымшалар балалардың күйзеліс деңгейін бақылауға және дер кезінде көмек көрсетуге

мүмкіндік береді. Сонымен қатар, виртуалды шындық (VR) технологиясы арқылы әлеуметтік жағдайларды модельдеу (мысалы, топтық қарым-қатынас немесе конфликт жағдайы) балаларды өмірлік дағдыларға үйретудің ерекше тиімді құралы болып саналады.

Әлеуметтік тұрғыдан осал топтағы оқушылармен жұмыс барысында коучинг және менторинг технологияларын қолдану соңғы жылдары тиімді нәтижелер көрсетіп отыр. Коучинг тәсілі оқушыға өзінің ішкі әлеуетін ашуға, жеке мақсаттарын қоюға және оған жету жолдарын жоспарлауға көмектеседі. Мысалы, тәрбиеші коуч ретінде баламен бірге оның күнделікті жетістіктерін талдап, шағын қадамдар арқылы үлкен мақсатқа жету жоспарын жасайды.

Менторинг – тәжірибелі ересек адамның немесе жоғары сынып оқушысының кіші оқушыларға жүйелі түрде бағыт-бағдар беруі. Бұл әдіс әлеуметтік жағынан осал балалардың мектепке бейімделуін жеңілдетіп, оларға үлгі болатын тұлғаны ұсынады.

Соңғы зерттеулерде «психологиялық қауіпсіздік кеңістігін» құру тәсілі маңызды деп аталады. Бұл мектепте немесе сыныпта баланың өз ойын еркін жеткізе алатын, қателесуден қорықпайтын атмосфераны қалыптастыруды білдіреді. Мұндай кеңістікті құру үшін тәрбиеші демократиялық стильді қолдануы, әр оқушының пікірін құрметтеуі, кері байланысты ынталандыруы тиіс.

Тағы бір заманауи бағыт – нейрпедагогика элементтерін тәрбие процесіне енгізу. Мидың когнитивтік дамуы мен эмоционалдық жағдайы арасындағы байланысқа сүйене отырып, сабақ және ойын форматын құру балалардың назарын тұрақтандыруға және стрессті азайтуға көмектеседі. Мысалы, тыныс алу жаттығулары, қысқа медитациялар, нейрогимнастика элементтері оқушыларды сабырға шақырады, оларды оқу іс-әрекетіне жақсы бейімдейді.

Сонымен бірге, әлеуметтік жобалау технологиясы да ерекше орын алады. Бұл әдіс балаларға әлеуметтік мәселені анықтап, оны шешу бойынша нақты жоспар құруды және іске асыруды үйретеді. Мұндай жобалар балаларды командалық жұмысқа, креативті ойлауға, шешім қабылдауға баулиды.

Эмоциялық интеллектті дамыту да аса маңызды. Әлеуметтік осал топтағы оқушылар көбінесе эмоцияларын білдіруде қиындық көреді. Арнайы жаттығулар – «Эмоция күнделігі», «Менің көңіл-күй түстерім», «Сезім картасы» – балаларға өз эмоцияларын тануға және оларды басқаруды үйретеді. Бұл әдістер мінез-құлықтың реттелуін жақсартып, мектептегі қақтығыстарды азайтады.

Қорытындылай келе, әлеуметтік жағынан осал топтағы оқушылармен тәрбие жұмысын жүргізудің тиімді әдістері – бұл кешенді, жүйелі және тұлғалық бағытталған процесс. Тәрбиеші әр баланың жеке ерекшеліктерін ескеріп, оның әлеуетін ашуға жағдай жасауы тиіс. Эмпатиялық қарым-қатынас, топтық іс-әрекет, мотивациялық әдістер, психологиялық тренингтер, шығармашылық жобалар мен ата-анамен ынтымақтастық – барлығы бірге баланың мектепте өзін қауіпсіз сезінуіне және қоғамға сәтті бейімделуіне мүмкіндік береді.

Қолданылған әдебиеттер

1. Жұмабекова, Ф. (2022). *Әлеуметтік педагогика және балаларды қолдау технологиялары*. Алматы: Рауан.
2. Смайылова, А. (2023). «Эмоционалды интеллектті дамытудағы инновациялық әдістер.» *Педагогика және психология журналы*, №3, 41–47.
3. CASEL. (2021). *SEL Framework: Social and Emotional Learning Competencies*. Chicago: Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.

Жумагалиева Индира Жаппаровна

Тәрбиеші

"Алматы облысының білім басқармасы" ММ
"№3 облыстық арнайы мектеп-интернаты" КММ

АРНАЙЫ МЕКТЕП-ИНТЕРНАТ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫНЫҢ ТҰЛҒАЛЫҚ ДАМУЫН ҚОЛДАУ ЖОЛДАРЫ

Аннотация. Мақалада арнайы мектеп-интернат жағдайында оқушылардың тұлғалық дамуын қолдаудың негізгі бағыттары мен әдіс-тәсілдері қарастырылады. Қоғамдағы әлеуметтік өзгерістер мен білім беру кеңістігінің жаңғыруы жағдайында мүмкіндігі шектеулі немесе ерекше білім беруді қажет ететін балалардың тұлғалық дамуына ерекше көңіл бөлу қажеттілігі айқындалуда. Оқушының тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруда тәрбиешінің кәсіби шеберлігі, психологиялық қолдау, әлеуметтік бейімдеу және мәдени орта құрудың маңызы ерекше. Жасөспірімдердің өзін-өзі бағалауын арттыру, дербестігін дамыту, шығармашылық қабілеттерін ашу арнайы мектеп-интернат жағдайындағы тәрбиенің басты бағыттарының бірі болып табылады. Сонымен қатар мақалада тұлғалық дамуды қолдау барысында қолданылатын заманауи педагогикалық тәсілдер, соның ішінде ойын әдістері, арттерапия, коммуникациялық тренингтер және топтық жұмыстардың тиімділігі талданады.

Кілт сөздер: арнайы мектеп-интернат, тұлғалық даму, тәрбиеші, әлеуметтік бейімделу, психологиялық қолдау, шығармашылық қабілет, педагогикалық әдіс.

Арнайы мектеп-интернат жағдайында оқушының тұлғалық дамуын қамтамасыз ету – қазіргі білім беру жүйесінің аса күрделі әрі жауапты бағыттарының бірі болып саналады. Бұл – тек қана баланың білімін толықтыру немесе пәндік жетістігін арттыру емес, сонымен бірге оның адам ретінде қалыптасуын, қоғамда өз орнын таба білуін, өзіне сенімді әрі жауапкершілікті тұлғаға айналуын көздейді. Мұндай жағдайдағы балалардың басым бөлігі түрлі әлеуметтік, психологиялық, физиологиялық ерекшеліктерге ие болғандықтан, тәрбиешілер тарапынан қолдау жүйелі әрі кешенді сипатта жүргізілуі тиіс. Интернат жағдайы бала өмірінің көп бөлігін қамтитындықтан, оның тұлғалық дамуына әсер ететін факторлар да әртүрлі және көпқырлы болып келеді.

Тұлғаның дамуы ең алдымен оның өзін-өзі тануынан, әлеуметпен өзара әрекеттесіп, қоғамға бейімделуінен басталады. Арнайы мектеп-интернаттағы тәрбиенің басты мақсаты – оқушыны өз бойындағы мүмкіндіктерін дұрыс бағыттап қолдануға, өзінің құндылығын түсінуге, жеке көзқарасын қалыптастыруға жетелеу. Бұл жерде тәрбиеші тек қана білім беруші емес, сонымен қатар жан-жақты бағыт беруші, психологиялық демеуші, сенімді серік рөлін атқарады. Оқушыны тұлға ретінде қалыптастыру процесінде адамгершілік құндылықтарға баулу, қарым-қатынас мәдениетін дамыту, еңбекке баулу, шығармашылықты ынталандыру секілді бағыттар ерекше орын алады.

Қазіргі таңда психология мен педагогика ғылымдарында тұлғалық дамуды қолдаудағы заманауи технологиялар кеңінен қолданылуда. Олардың ішінде ең тиімділерінің бірі – арттерапия әдістері, яғни сурет салу, қолөнер, музыка арқылы баланың ішкі жан дүниесін ашуға, эмоциялық ширығуын азайтуға мүмкіндік беру. Мұндай әдістер оқушының бойындағы жасырын қабілеттерді танып білуге, өзін еркін әрі сенімді ұстауға көмектеседі. Сонымен бірге топтық тренингтер арқылы қарым-қатынас дағдыларын жетілдіру, бір-бірін тыңдау, ортақ шешім қабылдау секілді қабілеттерді дамыту да үлкен рөл атқарады. Арнайы мектеп-интернатта тәрбиеші бұл тәсілдерді тиімді пайдалана отырып, әр оқушыға өзін танытуға жол ашады.

Сонымен қатар тұлғалық дамуды қолдауда әлеуметтік бейімдеу жұмыстарының маңызы зор. Арнайы мектеп-интернаттағы балалардың көпшілігі қоғаммен қарым-қатынас жасауда белгілі бір қиындықтарға тап болады. Сол себепті оларды қоғамдық өмірге біртіндеп бейімдеу, түрлі мәдени шараларға, қоғамдық жұмыстарға тарту арқылы жауапкершілік сезімін дамыту қажет. Бұл ретте тәрбиеші оқушыға әлеуметтік ортада өзін еркін ұстауды, түрлі жағдайларда дұрыс әрекет етуді, адамгершілік қағидаттарды ұстануды үйретеді. Әлеуметтік бейімделу барысында балалардың бойында сенімділік, өзгелердің пікірін тыңдай білу, өз ойын мәдениетті түрде жеткізу сияқты дағдылар қалыптасады. Мұндай дағдылар баланың болашақта қоғамда өз орнын табуына, кәсіби және тұлғалық тұрғыдан жетілуіне ықпал етеді.

Әлеуметтік бейімдеу тек тәртіпке үйретумен шектелмей, сонымен бірге ұжымдық іс-шараларда өзара қолдау көрсетуді, достық қарым-қатынасты нығайтуды қамтиды. Мысалы, бірлесе өткізілетін концерттер, көрмелер немесе еріктілік акциялары арқылы балалар бір-біріне көмектесуді, ортақ мақсат үшін күш біріктіруді үйренеді. Осындай тәжірибелер олардың бойында әлеуметтік жауапкершілік сезімін арттырып, өзгелердің мүддесіне құрметпен қарауды қалыптастырады. Сонымен бірге интернаттағы тәрбиеленушілерді жергілікті қауымдастық өміріне тарту, мәдени орындарға саяхат ұйымдастыру, қоғамдық ұйымдармен бірлескен жобаларға қатыстыру олардың әлеуметке бейімделуін жеделдетіп, өмірге деген көзқарасын кеңейтеді. Демек, әлеуметтік бейімдеу – арнайы мектеп-интернаттағы оқушылардың тұлғалық дамуын қамтамасыз ететін ең маңызды бағыттардың бірі.

Оқушының өзін-өзі дамытуына әсер ететін тағы бір маңызды бағыт – мотивация қалыптастыру. Арнайы мектеп-интернат жағдайында мотивация тек қана үлгерімге байланысты емес, сонымен қатар өзін-өзі дамытуға, болашаққа бағдар жасауға бағытталуы тиіс. Әр балаға оның қабілетіне сай мақсат қоюға, сол мақсатқа жетудің жолдарын табуға көмектесу қажет. Мысалы, бір бала сурет салуға бейім болса, оны көрмелерге қатыстырып, өз еңбегінің бағаланғанын көрсету тұлғаның сенімін арттырады. Ал екінші бала спортқа қызықса, жарыстарға қатысу арқылы табандылық пен ерік-жігерін шыңдайды. Мұндай жағдайда тәрбиешінің басты міндеті – оқушының бойындағы ішкі уәжді оятып, оны дұрыс арнаға бағыттау. Себебі балаға сыртқы бақылаудан гөрі ішкі ниет, өзінің қолынан келетініне сенім маңыздырақ рөл атқарады.

Мотивацияны қалыптастыруда оқушының жетістігін уақтылы атап өту, шағын болса да жеткен табысына қуанып, оны қолдау ерекше маңызға ие. Бұл тәсіл баланың өзіне деген сенімін арттырып қана қоймай, жаңа биіктерге жетуге деген құштарлығын күшейтеді. Сонымен қатар мақсат қою барысында тәрбиеші оқушыға тек қана қысқа мерзімді емес, ұзақ мерзімді міндеттерді де көрсетіп, болашаққа деген үмітін нығайтуы тиіс. Баланың қызығушылығына сәйкес жобаларға қатыстыру, шығармашылық байқауларға тарту немесе әлеуметтік бастамаларға жұмылдыру арқылы оның тұлғалық дамуын қолдау нәтижелі болмақ. Осылайша мотивация баланың өзін-өзі жетілдіруге, болашаққа сеніммен қадам басуға итермелейтін қуатты күшке айналады.

Тұлғалық дамуды қолдау барысында тәрбиешінің кәсіби шеберлігі, психологиялық тұрғыдан дайын болуы шешуші рөл атқарады. Себебі әр бала – қайталанбас тұлға, ал оны түсіну, қолдау, дұрыс бағыттау үлкен еңбекті талап етеді. Арнайы мектеп-интернатта тәрбиеленушілердің көпшілігі сүйіспеншілікке, мейірімге, жанашырлыққа аса мұқтаж болып

келеді. Сол себепті тәрбиелеу процесі жылы қарым-қатынасқа, сенімге негізделуі қажет. Бұл ретте тәрбиеші педагогикалық әдістерді тиімді пайдаланып қана қоймай, өзінің адами қасиеттерін де көрсете білуі керек.

Осылайша, арнайы мектеп-интернат жағдайында оқушының тұлғалық дамуын қолдау жолдары кешенді сипатқа ие. Бұл – оқушының психологиялық жай-күйін тұрақтандыру, әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ету, шығармашылық қабілеттерін дамыту, қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру, өзін-өзі дамытуға ынталандыру сияқты бірнеше бағыттың үйлесімді жүзеге асырылуын қажет етеді. Қоғамға өзіндік үлесін қоса алатын, сенімді, белсенді, жауапкершілікті тұлға тәрбиелеу үшін тәрбиеші тарапынан тұрақты қолдау мен бағыттау үздіксіз жүргізілуі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әбиев Ж., Бабаев С., Құдиярова А. *Педагогика*. – Алматы: Дарын, 2015.
2. Rogers C. *On Becoming a Person*. – Boston: Houghton Mifflin, 1995.
3. Vygotsky L.S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. – Harvard University Press, 1978.
4. Maslow A.H. *Motivation and Personality*. – New York: Harper & Row, 1987.

Калманбаева Сандугаш Дулатбековна

Әдіскер

Ақмола облысы білім басқармасының Көкшетау қаласы бойынша білім бөлімінің жанындағы Көкшетау қаласының «Әсел» бөбекжайы» МКҚК

ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ ДӘУІРІНДЕГІ БАЛАБАҚША: ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТПЕН ИНТЕГРАЦИЯЛАУ ЖОЛДАРЫ

21 ғасырдың білім беру жүйесі цифрлық трансформация үдерісінен өтуде. Бұл өзгеріс мектепке дейінгі ұйымдарды да қамтып отыр. Қазіргі таңда жасанды интеллект технологиялары балабақша жұмысына енгізіліп, педагогикалық үдерісті жаңа деңгейге көтеруге мүмкіндік беруде. Бұл мақалада балабақша қызметіне ЖИ-ді тиімді интеграциялау жолдары мен оның артықшылықтары мен шектеулері талданады.

1. Цифрлық трансформация және оның мектепке дейінгі білімге әсері

Цифрлық трансформация — бұл тек техникалық құрылғыларды енгізу ғана емес, сонымен қатар басқару, оқыту, бағалау үдерістерін цифрландыру.

Балабақшада бұл үдеріс интерактивті құралдарды қолданудан бастап, толыққанды смарт-жүйелерге көшуге дейінгі кезеңдерді қамтиды.

ЖИ — цифрлық трансформацияның маңызды құрамдас бөлігі ретінде балабақшада ерекше орын алады.

2. Жасанды интеллектті балабақшаға енгізу бағыттары.

Оқыту және тәрбиелеу үдерісінде:

Интерактивті оқыту платформалары (мысалы, баланың жас ерекшелігіне сай тапсырмалар ұсынатын жүйелер);

Робот-ассистенттер (сөйлейтін ойыншықтар, оқытушы-роботтар);

Балалардың сөйлеу, ойлау, моторика дамуын бағалайтын ЖИ құралдары.

Педагог жұмысын оңтайландыруда:

Ұйымдастырылған іс-әрекет жоспарын автоматты түрде құрастыратын жүйелер;

Балалардың даму динамикасын бақылап, педагогқа талдау беретін ЖИ;

Электронды журнал, күнделік, бақылау жүйелері.

Ата-аналармен байланысты нығайтуда:

ЖИ негізінде жұмыс істейтін чат-боттар;

Бала туралы күнделікті есеп беретін жүйелер (мысалы: тамақтануы, көңіл-күйі, ұйқысы, белсенділігі);

Қауіпсіздік пен денсаулық мониторингінде:

Бейнебақылау жүйелері ЖИ арқылы қауіптерді анықтай алады;

Баланың денсаулық көрсеткіштерін бақылап отыратын «ақылды» білезіктер немесе құрылғылар.

3. Интеграцияның артықшылықтары

Индивидуалды оқыту мүмкіндігі;

Уақыт пен ресурс үнемдеу;

Қауіпсіздіктің жоғары деңгейі;

Ата-ана, педагог, бала үштігінің өзара тиімді әрекеттестігі;

Баланың дамуын нақты деректерге сүйене отырып бақылау;

4. Қиындықтар мен шектеулер

Техникалық құрал-жабдықтардың жетіспеушілігі;

Педагог кадрлардың IT құзыреттілігінің төмендігі;

ЖИ-дің этикалық және құқықтық мәселелері (мәліметтердің құпиялығы);

Балалардың экран алдындағы уақытын шектеу қажеттілігі.

5. Жасанды интеллектті балабақшаға сәтті енгізудің шарттары

Педагогтерді арнайы даярлау (цифрлық сауаттылықты арттыру);

Технологияны баланың даму ерекшеліктеріне бейімдеу;

Жергілікті инфрақұрылымды дамыту;

Қауіпсіздік және этикалық нормаларды сақтау;

Пилоттық жобаларды іске қосу арқылы кезең-кезеңімен енгізу;

Қорытынды

Жасанды интеллект технологияларын балабақшаға енгізу — бұл мектепке дейінгі білім берудің сапасын арттыруға бағытталған заманауи қадам. Цифрлық трансформация жағдайында тәрбиешілер мен ата-аналар ЖИ көмегімен баланың жан-жақты дамуына тиімді жағдай жасай алады. Дегенмен, бұл үдерісті іске асыру кезінде баланың қауіпсіздігі мен психологиялық жағдайын басты назарда ұстау қажет. Болашақ балабақшасы — бұл тек технологиялық емес, адамгершілік құндылықтарға негізделген дамытушы орта.

Абдикадилова Гулназ Балтабайқызы

Тәрбиеші

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Амангелді ауданы білім бөлімінің
Амантоғай жалпы білім беретін мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

КӨКТЕМ, КӨКТЕМДЕГІ ГҮЛДЕР

Мақсаты: Көктем мезгілінің ерекшеліктері, көктемдегі гүлдер тақырыбы бойынша балалардың білімдерін нақтылау және кеңейту, көктем мезгілінің белгілерін білуге және атауға үйрету және жалпы гүлдер туралы балалардың сөздік қорын кеңейту және белсендіру.

Міндеттері:

1. Табиғаттағы өзгерістердің себептерін анықтауға үйрету.
2. Бұрын үйренген бейнелеу әдістерін белсенді және шығармашылықпен қолдана білу қабілетін дамыту.
3. Табиғатты сүюге, бір-біріне деген достық қарым-қатынасқа, көмекке шақыруға үн қосуға тәрбиелеу.

ҮІӨ жүргізілу барысы.

Амандасу.

Қызығушылықты ояту.

Балалар мен бүгін балабақшаға келгенде күзетші маған хат берді. Оны кім жазғанын білгілерің келе ме? Оны білу үшін мына суретті құрастырып керекпіз, сосын хатты кім жібергенін анықтаймыз (балалар суретті құрастырады.)

Ненің суреті шықты? (Күн).

Хатты Күн жіберген екен, бірақ оның көңіл-күйі қандай? (Көңілсіз)

Сендер маған күннің көңілсіз күйін көрсетіңдерші. (Балалар көрсетеді). Енді біз күннің хатын оқып, оған көмектесеміз бе?.

«Құрметті балалар! Көктем келді, оның көптеген белгілерін көрдіңдер. Бірақ орман оянбайды. Мен ормандағы көктемді оятуға тырысамын, бірақ ол өз жұмысын жасамайды, неліктен?. Маған көмектесіңдерші, табиғатта көктемді ояту керекпіз. Сендердің көмектеріңмен көктем табиғат аясында оянып, ашық түстермен жарқырайды деп сенемін». Бұл Күн достарың.

Ой балалар көктем ұйықтап қалмас үшін біз күнге көмектесейік.

Бірақ көктемді ояту үшін оның белгілері қандай? (Күн жылынады, қар ериді, құстар ұшып келеді, жылы жел соғады, ағаштар бүршік жарады).

Бүгін біз ұзақ саяхатқа барамыз. Балалар шеңберге тұрып, мына сөздерді айтсақ жел бізді ұшырып орманға апарды.

Көктем келді білеміз

Күнге көмек береміз

Тұрғындарын орманның

Оятуға келеміз (аудио желдің даусы)

Ой балалар міне орманға келдік. Қарандаршы орман сондай көңілсіз, мүмкін көктемді сиқыршы сиқырлап тастаған шығар.

Тосын сәт: Көбелек ұшып келу. Ой балалар мына көбелек бізге жол көрсетуге келген сияқты. Қане көбелектің ізінен жүрейік. (Ағашқа көбелек байлап алу)

(Көбелек ағашқа келіп қону)

Балалар мына қайың ағашын қарандаршы ол әлі жапырақсыз тұр. Ой мұнда бір хат тұрған сияқты. Қане ашып қарайықшы.

Балалар мен қиындыққа тап болдым: қысқы жел барлық жолдарды араластырды, мен адамдарға, ормандарға жете алмай жатырмын. Маған көмектесу үшін мына тапсырмаларды орындау керек. Мен сіздерден асығуларыңызды сұраймын. Мен сендерге сенемін, достар!»
КӨКТЕМ

Қане, қане тез, тез көктемді құтқарайық.

1-тапсырмасы: Мына қайың ағашына сән беріңдер, оған көктем келгенін бейнелеңдер.

Балалар ол үшін не істеу керекпіз. (**шығармашылық, таным**)

Б: Қайыңға жапырақ жетіспей тұр, оған жапырақ саламыз.

Жасыл бояу арқылы жапырақты мақта тампоны арқылы салу.

Сұрақ – жауап:

Жапырақтың түсі қандай?

Жапырақ қандай пішінге ұқсайды?

Ал, көбелек кетейік, тапсырмаға жетейік.

Сергіту сәтін жасап, ағаштар жанына келу.

Сергіту музыкамен жасау.

Аудио. Қатты шығып жатқан құстардың даусы.

Ағаш басындағы тапсырма №2: «Құстарға көмек»

Көктем кеш келе жатыр, Құстардың балапандарын өсіретін жері жоқ. Оларға құс үйлері керек. Құстарға көмектесіңдер. Содан кейін олар сендерді әнімен қуантады.

-Балалар, құстарға көмектесейік. Оларға қандай көмек береміз?

Б: Құстарға ұя жасап талға ілу керек. Олар сонда балапандарын өсіреді.

Сендерді «Шебер қолдар» бұрышына шақырамын. (шығармашылық, таным)

-Балалар, ағаштарға құс үйлерін жапсырамыз.

Сұрақ – жауап.

Құс ұясын қандай пішіндерден жасадық?

Пішіндердің түсін атаймыз.

Ал, көбелек кетейік, тапсырмаға жетейік. (шеңбер бойымен жай жүгіру)

Өзенге алып келу.

Балалар мына өзеннің суы әлі қатып жатыр, көктем тезірек келу үшін біз суды ерітіп жіберуіміз керек.

Тәжірибе алаңы: «Мұздың еруі».

Тәжірибе мазмұны: Педагог мұздың қай жерде тез еретінін болжауды ұсыну.

Құрал-жабдықтар: мұз текшелері

Балалар, қарандаршы, бұл не? Қолдарыңа бір кесек мұз алыңдар. Қолыңа не болды?

Неліктен олар ылғалданды? Неліктен мұз ери бастады?

Балалар: Біздің қолымыз жылы, топта жылы.

Тәрбиеші: Дұрыс, бұл мұздың еріп суға айналатынын дәлелдедік

Қорытынды: Мұз еруі үшін ол жылы болуы керек, күн жылы болуы керек.

Ал, көбелек кетейік, тапсырмаға жетейік. Судан арғы жаққа өту. Ұзын арқан немесе сызық бойымен жүріп өту.

Міне, балалар көбелек өзінің гүл алаңқайына алып келді. Қандай керемет гүлдер.

Қандай гүлдер көріп тұрсыңдар?

Үлкен, кіші. Түсі қандай? сары, қызыл гүлдер.

Ой дамыту. (әлеуметтік даму)

Балалар гүлдер не үшін керек бізге? Гүл табиғат көркі, гүлден ара бал жинайды т.б

-Балалар сендер білесіндерме көктемде ен алғаш шығатын гүлдерді қалай атаймыз?

Бәйшешек, қызғалдақ

-Қалай ойлайсыңдар, гүлдерді анаңа бергенде не дейді?

Б: «Мен сені өте жақсы көремін, рақмет ботақаным»

Мына гүлдер әдемі

Біздің гүлдеріміз боялмаған түстері жоқ екен негізгі түстерді пайдаланып су бояқпен бойаймыз

Тосын сәт. АҚТ технологиясы. Экраннан көктемгі табиғат, орман шығады.

Балалар Алақай, алақай көктем келді, табиғат түрленді.

-Көктемгі табиғат қандай болады?

«Көктем келді» өленін жаттаймыз

-Күн, неге күркірейді?

-Көктем келді, көктем келді!

-Жаңбыр, неге сіркірейді?

-Көктем келді, көктем келді!

-Бұлақ, неге сылдырлайды?

-Көктем келді, көктем келді!

-Құлын, неге құлдырайды?

-Көктем келді, көктем келді!

-Гүлдер, неге жайнайды?

-Көктем келді, көктем келді!

-Құстар, неге сайрайды?

-Көктем келді, көктем келді!

Міне, балалар, көктемде күн жарқырайды, күн жылынады.

Шөптер көктеп шығады, жер жасылға айналады.

-Көктемде құстар не істейді?

Олар ұшып келеді, туған жерлеріне оралады, ұя салады, құстарға қоныстанады, балапан шығарады.

- Ағаштарға жапырақтар шығады, гүлдер өсе бастайды.

Аю ұйқыдан оянады, ормандағы аңдар көктемді асыға күтеді, жәндіктер шыға бастайды.

Жарайсыңдар!

Балалар біз бұл көріністі күнге түсіріп жіберейік, ол қуансын, біздің көмектескенімізден ол көктемнің оянғанын көрсін.

Ал, балалар біздің балабқшаға қайтатын уақытымыз болды.

Қане көзімізді жұмып бір секірсек бақшаға да жетеміз.

Қортынды:

Балалар саяхат ұнады ма?

Көктем мезгілінің ай аттарын атаймыз

Біз неге көмектестік?

Кінге

Не үшін көмектестік?

Көктем кеш келді

Көктем мезгілі қандай екен?

Жылы болады, жаңбыр жауады, табиғат гүлдейді

Жарайсыңдар, сендер өте білімді балаларсыңдар.

Исмагулова Коркем Абаевна

Тәрбиеші

Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының «Амангелді ауданы білім бөлімінің
Амантоғай жалпы білім беретін мектебі» коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Ашық сабақ жоспары

ЖЕМІСТЕР МЕН КӨКӨНІСТЕР

Мақсаты: Балаларға жемістер мен көкөністер туралы түсінік беру, оларды ажырата білуге үйрету.

Барысы:

1. Ұйымдастыру кезеңі

- Балаларды шеңберге тұрғызып, көңілді амандасу:

«Күніміз ашық болсын,

Жүзіміз жарқын болсын!

Біз бақытты баламыз,

Қуанышпен шаттанамыз!»

2. Кіріспе бөлім

- Суреттерді (немесе нақты жемістер мен көкөністерді) көрсету.
- «Бұл не?» сұрағы арқылы балалардың ойын тыңдау.
- Жемістер мен көкөністердің айырмашылығын түсіндіру:
- Жемістер – тәтті, ағашта өседі (алма, алмұрт, өрік).
- Көкөністер – жерден шығады, тамаққа пайдаланылады (қияр, сәбіз, қызанақ).

3. Негізгі бөлім

Ойын: «Дәмін тап»

- Балалардың көзін жұмып, ауыздарына жеміс немесе көкөніс беру (мысалы, алма, қияр)
- олар дәмі арқылы ажыратуы керек.

Қимыл-қозғалыс ойыны: «Кім тез жинайды?»

- Жемістер мен көкөністердің муляждарын шашып қою, балалар себетке жинайды.

Сергіту сәті:

«Алма, алмұрт, өрік, шие,

Өседі екен бақшада.

Қызанақ пен қияр,

Өседі екен бақшада!»

4. Қорытынды

- Балалармен бірге жемістер мен көкөністерді қайталау.
- «Не үйрендік?» сұрағы арқылы білімдерін бекіту.
- Жақсы қатысқан балаларды мадақтау.

Бұл сабақ балақайларға қызықты әрі танымды болады!

Истаева Бибигуль Каркиновна

Тәрбиеші, педагог-модератор

"Ақмола облысы білім басқармасының Көкшетау қаласы бойынша білім бөлімінің жанындағы Көкшетау қаласының "Арман" Бөбекжайы" мемлекеттік коммуналдық қазыналық кәсіпорны

ҰСАҚ ҚОЛ МОТОРИКАСЫНА АРНАЛҒАН ОЙЫНДАР**Аңдатпа**

Бұл жұмыста мектепке дейінгі жастағы

балалардың ұсақ моторикасын дамыту мәселесі қарастырылады. Ұсақ моторика – баланың интеллектуалдық, психикалық және сөйлеу қабілеттерінің дамуымен тығыз байланысты маңызды сала. Жұмыста ұсақ моториканың маңызы, оның бала дамуына әсері және оны дамытуға бағытталған ойындар мен жаттығулар жүйесі сипатталады. Саусақ гимнастикасы, сурет салу, мозаика, шнуровка, сұрыптау, қағазбен және пластилинмен жұмыс істеу секілді әрекеттер балалардың қозғалыс координациясын, зейінін, есте сақтауын, шығармашылық қабілеттерін дамытады. Сонымен қатар, графикалық дағдыларды қалыптастырудың әдіс-тәсілдері ұсынылып, тәрбиеші мен ата-ананың бірлескен жұмысының маңыздылығы атап өтіледі. Жүйелі жұмыс балада жазу мен сөйлеуге дайындықты қамтамасыз етіп, оның оқу процесіндегі табысын арттырады.

Түйінді сөздер: *мектепке дейінгі білім, ұсақ моторика, саусақ ойындары, сөйлеуді дамыту, сурет салу, қолдың координациясы, шығармашылық, балабақша, моторикалық жаттығулар, саусақ гимнастикасы.*

Мектепке дейінгі білім беру – оқытудың алғашқы сатысы. Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында баланы тәрбиелеу мен дамытуға жағдай жасалған. Мұнда адамның болашақ өмірінің негізі қаланады, мектеп жасына дейінгі балалардың тұлғалық, интеллектуалдық, физикалық, көркемдік, эстетикалық және шығармашылық дамуы қамтамасыз етіледі. Бұл жаста баланың алғашқы рухани құндылықтары, дүниетанымы мен кең ауқымды қызығушылықтары қалыптасады.

Қазір өмірдің бастапқы кезеңінде баланың қалай дамып жатқанын көрсететін, оның интеллектуалдық қабілеттерін көрсететін ұсақ моторика екені белгілі. Қол моторикасы нашар дамыған балалар қасықты, қарындашты ыңғайсыз ұстайды, түймелерді бекітіп, аяқ киімді баулай алмайды. Оларға конструктордың шашыраңқы бөліктерін жинау, басқатырғыштармен, санау таяқшаларымен және мозаикамен жұмыс істеу қиын болуы мүмкін. Олар модельдеу мен аппликациядан бас тартады, тобындағы балаларға ілеспейді. Балалар достары үшін қолжетімді қарапайым іс-әрекеттерде жиі өздерін жеткіліксіз сезінеді. Бұл баланың эмоционалдық жағдайына, оның өзін-өзі бағалауына әсер етеді.

Сондай-ақ мектепке дейінгі жаста ұсақ моториканы дамыту және қол қимылдарын үйлестіру жұмыстары балалардың сөйлеуін дамытудың, өзіне-өзі қызмет көрсету дағдыларын қалыптастырудың және жазуға дайындаудың маңызды бөлігіне айналуы керек. Бала

саусақтарын басқаруды қаншалықты ептілікпен үйренуіне, оның одан әрі дамуы байланысты. Ұсақ моториканы дамытумен қатар есте сақтау, зейін, сөздік қорлары дамиды.

Ұсақ моторика – бұл тек адамға ғана тән қол мен саусақтардың қимылдарын үйлестіру қабілеті. Бұл ерекше қабілетті өте ерте жастан мақсатты түрде үйрету керек, сондықтан мектепке дейінгі жастағы балалардың ұсақ моторикасын дамыту тәрбиешілер мен ата-аналар үшін өзекті мәселе болып табылады.

Қолды виртуозды қолданбай, қасықты ұстауды, түймелерді бекітуді, жазуды, шілтерді, қайшыны пайдалануды және біз байқамайтын миллиондаған басқа әрекеттерді орындауды үйрену мүмкін емес. Оның үстіне қазіргі ғылымның арқасында адамның ұсақ моторикасы ана тілін меңгеру жылдамдығын анықтайтын сөйлеумен тікелей байланысты екенін білеміз.

Қолдың қозғалыс координациясын дамытудың ең көне және тиімді әдістерінің бірі, бүгінгі күнге дейін танымал болып қала беретін әдіс - саусақ ойындары. Қарапайым, бірте-бірте күрделене түсетін ойын барысында баланың миында психикалық дамудың негізі қаланады, ол кейіннен нәрестенің есте сақтау қабілеті мен зейініне, оның логикалық ойлау қабілетіне әсер етеді. Саусақтардың моторикасы жеткіліксіз дамыған баланың сөйлеуінде мәселелер ғана емес, ол психомоторлық дамудан да артта қалуы мүмкін.

Мектепке дейінгі жас аралықтарында бала түйме, бекіткіштермен жұмыс істей алады, заттарды кеңістіктерден өткізіп, пирамидаларды бөлшектеп, жинай алады, текшелерден мұнаралар салады, сурет салады, торттарды мүсіндей алады, қақпақтарды бұрап, жіпке моншақтарды тізіп және фигуралық ойындарды қолданып, тағы басқа әрекет түрлерін орындай алады. Бала осы жастан бастап тіпті нәрестеге арналған қауіпсіздік қайшысын қолдана бастайды. Баланың ойындары мен әрекеттері неғұрлым әртүрлі болса, оның қолдары мен саусақтарының дамуы соғұрлым жан-жақты болады. Бұл оған мүмкіндігінше көп ойыншық сатып алу керек дегенді білдірмейді, кез келген үйде осы мақсатқа қолайлы көптеген заттар оңай табылатыны анық.

Ойын процесіне балабақша тәрбиеленушілерін қызықтыру және тарту оңай, ойын неғұрлым қарапайым болса, соғұрлым жақсы.

«Ұлу» ойыны. Ең кіші жастағы балалар үшін бұл жаттығу сұқ саусақ пен ортаңғы саусақтарды түзу қалдырып, кішкентай екі саусақтарды бас бармақпен бүгілген күйде ұстап үйренуге көмектеседі. Бір қолды жұдырықпен қысып, 4-ші және 5-ші саусақтар бас бармақтың астында қалуы үшін одан 2-ші және 3-ші саусақтарды абайлап босату керек. Балаға бұл комбинацияны сақтауды жеңілдету үшін оны екінші қолдың алақанына сәл басып қоюға болады. Енді пальма жапырағында отырған ұлудың мүйіздерін бейнелейтін сұқ саусақ пен ортаңғы саусақтарды жылжыту уақыты келді.

«Көзілдірік» ойыны. Сақина жасау үшін бас бармақ пен сұқ саусақты біріктіру нәресте үшін оңай жұмыс емес. Бірақ, аздап жаттығып, ол өзі үшін импровизацияланған көзілдірік жасап, айналадағы көрінісін тамашалай алады. Бос қалған қалған үш саусақты құстың шоғырындай жайып салуға болады немесе күрделі фигураға бүктеуге болады, мұның бәрі қиялға және саусақпен басқару деңгейіне байланысты.

Баламен ойнау кезінде қиялды көрсету маңызды: бұл оның көңіл-күйін көтеруге көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар шығармашылық қабілеттер мен қиялды дамытуға ынталандырады.

Сурет салудың пайдасын асыра бағалау қиын, өйткені ұсақ моторикадан басқа:

- ойлау;
- фантазия;
- сұлулық сезімі;
- шығармашылық дағдыларды дамытады.

Көптеген ата-аналар баласының жазу нысанын дұрыс ұстағысы келмейтініне, оны жұдырығына қысып алатынына ренжіп жатады, бірақ мұндай ерте жаста бұл туралы алаңдаудың қажеті жоқ. Балаңызға сурет салуды қызықты және пайдалы ету үшін бірнеше кеңестер берілген.

Алғашқы тәжірибелер үшін құрал ретінде қауіпсіз балауыз қарындаштары қарындаштарға артықшылық береді, өйткені олар сынған кезде жазу қасиеттерін жоғалтпайды. Сонымен қатар, олар әртүрлі қалыңдықтағы сызықтарды сызу үшін, сондай-ақ бүйір бетінде сызу үшін пайдаланылуы мүмкін.

Тұсқағазды балалар шығармашылығының ағынынан қорғау үшін балаға сурет салу үшін қажетті орын беру керек: мысалы, оған еденге салынған сурет қағазының бір бөлігін ұсыну. Жуынатын бөлмеде саусақпен немесе қарапайым бояулармен жұмысты ұйымдастыру ыңғайлы. Плиткамен қапталған қабырғаға немесе басқа қолайлы бетке ластанудан қорықпай сурет салуға болады.

Ұсақ моториканы дамытуға арналған көптеген іс-шаралар, ойындар мен жаттығулар бар. Ұсақ моториканы дамытуға арналған жаттығулар кешенін үш бөлікке бөлуге болады:

1. Саусақ гимнастикасы

Саусақ гимнастикасы - бұл баланың психикалық дамуына тікелей оң әсер ететін баланың саусақтарына арналған массаж және гимнастика. Бұл ретте манипуляциялар рифмаларға, ойындарға жүргізіледі және бүкіл дененің қимылдарымен бірге жүреді. Мұндай гимнастика мүмкіндік береді: үйлестіруді жақсартуға; зейінді бір әрекеттен екіншісіне ауыстыру; сөйлеу мен қозғалысты үйлестіру. Балабақшадағы 4-5 жас аралығындағы балаларға саусақ гимнастикасы өлең жолдары арқылы дыбыстың дұрыс айтылуын және есте сақтау қабілетін дамытуға көмектесетіні дәлелденген. Сонымен қатар, мұндай әрекеттер дененің барлық органдарымен байланысты акупунктура нүктелері орналасқан қолдың терісіне әсер етеді.

2. Түрлі заттарды пайдалана отырып саусақтар мен қолдарға арналған жаттығулар

Пластелинмен жұмыс - бұл мектеп жасына дейінгі балалардың ұсақ моторикасын дамытуға арналған тамаша әрекет. Бұл ұсақ моториканы дамытуға арналған өте пайдалы жаттығу.

Қағазға арналған жаттығулар.

1) бүктеу – қол күшін дамыту (содан кейін себетке алыстан лақтырылатын «допты» аласыз,

2) жырту (корреляциялық қозғалыстарды дамыту) - біз парақты екі қолдың саусақтарымен ұстап, әртүрлі бағытта тартамыз.

3) қағаз шарларынан аппликация жасау (қағазды мыжып, жолақтарға кесу, содан кейін жолақтарды төртбұрыштап бөлу, алақандағы әрбір шаршыны допқа айналдыру, шарлармен силуэт салынады - мысалы, мысық, қозы, бұлт).

Бұл кезеңде келесі ойын түрлері ұсынылады:

«Мозаика» ойыны. Ол перфорацияланған пластикалық өрістен және саңылауларға салынған түрлі-түсті суреттер жиынтығынан тұрады. Әдетте мозаикаға фигуралар үлгілері бар нұсқаулар қосылады, бірақ ұсақ моториканы дамыту үшін өз суреттеріңізді жинау пайдалы емес.

«Шнуровка». Бұл саңылаулары мен түрлі-түсті шілтерлері бар картон карталарының жиынтығы. Картонда жарқыраған суреттер бар, кейде ертегілер бар, шілтер оларды толықтыратындай етіп тесіктерден өткізілуі керек. Мозаика сияқты, кездейсоқ байлау рұқсат етіледі.

«Сұрыптау» ойыны. Бұл ойынға түрлі-түсті ұсақ заттардың кез келген шашырауы қолайлы - моншақтар, мозаикалық чиптер, бұршақ, дизайнерлік бөлшектер, макарон өнімдері, киім түйреуіштері - тізім жалғасуда. Мәселе - бүкіл үйінді түсі бойынша сұрыптау. Бұл әрекет ұсақ моториканы ғана емес, сонымен қатар табандылықты дамытады.

«Қаптаманы таңдау» ойыны. Бұл әртүрлі диаметрлі қақпақтары бар бірнеше кішкентай пластик бөтелкелер мен банкаларды қажет ететін үй ойыны. Балаға әрбір мойынға дұрыс қақпақты таңдау және оны бұрау ұсынылады.

«Конструктор» ойыны. Кез келген жастағы балаға қызықты әмбебап ойын. Ғимараттарды үлгі бойынша да, еркін түрде де салуға болады. Нәрестеге арналған конструкторды таңдағанда, бір талапты ескеру қажет: ол бөлшектердің өлшемі бойынша да, ол жасалған материалдың сапасы бойынша да «0+» санатына сәйкес келеді.

3. Графикалық дағдылармен жұмыс

Графикалық дағдыларды дамыту сызықтар, ирек жолдар, штрихтау сияқты жаттығуларды дамытуға көмектеседі.

Нүктелер бойынша сурет салу:

Балаға суреттің астындағы нұсқауларға сәйкес нүктелерді қосу ұсынылады. Тапсырмаларды келесідей орындау керек: қарындаш немесе қалам қағаз парағынан түспейді, парак бекітіледі және оның орны өзгермейді.

Бояу жұмыстары:

Бала қолын жазуға дайындаудың қарапайым және тиімді әдісі - бояу кітапшалары. Сүйікті суреттерін бояй отырып, бала қолында қарындаш ұстауды үйренеді, қысым күшін пайдаланады. Бұл әрекет қолдың ұсақ бұлшықеттерін жаттықтырады, оның қозғалысын күшті және үйлесімді етеді. Түсті қарындаштарды пайдалану ұсынылады.

Сонымен қатар баланы мөлдір қағазға ұнаған суреттерін көшіруге шақыра аламыз. Ою-өрнектер сызу мен ою өте пайдалы, өйткені оларда қисық сызықтар көп, бұл - баланың қолына бас әріптерді жазуға жақсы дайындық.

Қажетті нәтижеге жету үшін балалармен жұмыс жүйелі болуы керек және келесі жұмыс формалары қолданылады.

- тәрбиешінің балалармен бірлескен іс-әрекеті. Мақсаттар енгізілген, оларды жүзеге асыру белгілі бір қабілеттерді дамыту логикасына сәйкес келетін балаларға арналған тапсырмалардың қатаң тізбегін жүйелі түрде орнатуды талап етеді.

- балалармен жеке жұмыс. Әлеуметтік дағдыларды, түрлі іс-әрекет түрлерін дамытуға арналған тапсырмалар қамтылған. Кішкентай адамның жеке басын құрметтеуге негізделген бала мен ересек адам арасындағы сенімді қарым-қатынас пен микроклимат құрылады.

- балалардың жеке еркін дербес әрекеті. Балалардың еркін әрекеті баланың қабілеттері мен қызығушылықтарына сәйкес келетін әрекетті еркін таңдайтын өзін-өзі дамытуға мүмкіндік береді.

Қорыта келгенде, барлық аталған компоненттер балалардың ұсақ моторикасын дамытуға және қозғалыстарды үйлестіруге, сөйлеуді дамытуға ықпал етеді. Жүйеде ұсақ моториканы дамытуға арналған ойындар мен жаттығуларды қолдану баланың физикалық және психикалық денсаулығын сақтап қана қоймайды, сонымен қатар оны қосымша оқу қиындықтарынан қорғайды, сөйлеу дағдыларын дамытуға және жазу дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Бондаренко О.В. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: Академия, 2016. – 184 б.
2. Құлымбетова Н. Мектепке дейінгі балалардың даму ерекшеліктері // Білім әлемі журналы. – №3, 2021. – Б. 25–28.
3. Сүлейменова С.Т. Бала тілін дамытудағы ойын әдістері // Мәдениет, өнер және музыка журналы. – №2, 2021. – Б. 41–44.
4. Жұмабекова Г. Мектепке дейінгі ұйымдарда ұсақ моториканы дамыту жолдары // Педагогика және психология журналы. – №1, 2020. – Б. 33–36.
5. Смирнова Е.О. Балалардың ұсақ моторикасын дамыту әдістері. – Нұр-Сұлтан: Питер, 2018. – 96 б.
6. ҚР Білім және ғылым министрлігі. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік стандарты. – Нұр-Сұлтан: 2022. – 48 б.
7. Монтессори М. Балалық шақтың сыры / Ауд. А.Ермекова. – Алматы: Мектеп, 2020. – 210 б.

Байтишева Карлығаш Талгатқызы
 Тәрбиеші
 КМҚК «№ 147 бөбекжай – балабақша»
 Алматы қаласы, Түрксіб ауданы

«ҚАРЛЫҒАШТЫҢ ҚҰЙРЫҒЫ НЕГЕ АЙЫР?» ЕРТЕГІСІ

МАҚСАТЫ: Халық ертегілеріне қызығушылығын арттыру. Ертегіні түсініп тыңдауды үйрету. Ертегі мен әңгімені ажыратуды түсіндіру. Сөйлеу тілдерін жетілдіру, сөздік қорларын дамыту. Балаларды ертегі арқылы достыққа, адалдыққа, мейірімділікке, жақсы мен жаманды айыра білуге тәрбиелеу.

ӘДІС-ТӘСІЛДЕР: Түсіндіру, әңгімелесу, сұрақ-жауап, сөздік жұмыс, сергіту сәті, жұмбақ шешу, «Ғажайып нүктелер» дидактикалық тапсырма, рефлексия.

ҚҰРАЛ-ЖАБДЫҚТАР

1. Көрнекілік материалдар.

Суреттер: қарлығаш, түлкі, маса, айдаһар.

2. Үлестірмелі материалдар.

Әр балаға «Ғажайып нүктелер» дидактикалық тапсырмасы, ақ және қызыл гүлдер.

1. КІРІСПЕ БӨЛІМ

1.1. Шаттық шеңбері.

«Достық» шеңбері.

Біз қандаймыз, қандаймыз,

Шұғылалы таңдаймыз,

Жарқыраған күндейміз,

Табиғатты қорғаймыз. Балалар шеңберге тұрады, бір-біріне жылы сөздер айтады.

1.2. Педагог:

- Балалар, ертегі елін ұнатасындар ма?

Балалардың жауабын тыңдау.

- Олай болса, балалар, сиқырлы сандықтағы суреттермен танысайық.

Сиқырлы сандық ашылады, балалар қызығушылық танытады.

- Суретте қай жыл мезгілі бейнеленген?

- Суретте күз мезгілі бейнеленген. Тамаша!

- Күзде қандай өзгерістер болады?

Балалар күз мезгілінің ерекшеліктерін атайды.

1.3. Жұмбақ.

1. Екі айыр құйрығы,

Қияқ мұрт қанаты,

Ұшқырлардың жүйрігі.

Ол не? (Қарлығаш.)

2. Өзі айлакер қу,
Жүрген жері айқай шу. (Түлкі.)

3. Қанды сорып алады,
Лезде тойып қалады.
Ол не? (Маса.)

4. Аузынан от шашады,
Сумандаған тілі бар.
Бұрандаған ізі бар,
Тіл ұшында уы бар.
Ол не? (Айдаһар.)

Жұмбақтардың жауабын табады. Педагог әр жауапқа сиқырлы сандықтан суреттерді шығарып, тақтаға қойып отырады.

2. НЕГІЗГІ БӨЛІМ

2.1. Педагог:

- Құстар туралы қандай әңгімелер мен ертегілер білесіңдер?
  - Айдаһар.
  - Қарлығаш қай кезде ұшып келеді?
  - Қарлығаш көктем мезгілінде ұшып келеді.
- Балалар қызығушылықпен қарайды.

2.2. Сөздік жұмыс.

- Балалар, қарлығашты орыс тілінде ласточка деп айтады.
- Қарлығаштың құйрығы неге айыр екенін білесіңдер ме?
Қарлығаш туралы аңыз ертегіні тыңдауды сұрайды.
- Балалар, бүгін «Қарлығаштың құйрығы неге айыр?» деп аталатын ертегіні оқимыз.
Педагог балаларға ертегіні оқып береді, мазмұнын түсіндіреді.

2.3. «Қарлығаштың құйрығы неге айыр?» ертегісі.

Күндердің бір күні Жылан жер жүзіндегі жанды мен жансыздарға мынадай арыз айтады:

- Мені Тәңірім сендердің бәріңнен кем жаратыпты. Аяқ-қолым жоқ. Басымды көтере алмай, жер бауырлап қалдым. Не жеп, не қоярымды да білмеймін. Сендердің бәрің бір бүтін тілдісіңдер, ал мен айыр тілдімін. Ойлап отырсам, жанды мен жансыздың ішіндегі сорлысы мен екенмін. Маған ешқайсыңның жәрдем еткілерің келмейді. «Сен қасіретті көп тарттың, ондайлар әрдайым әділ келеді, сен барлығымызға патша да бола аласың деп, сөзбен болса да жұбатып кетпейсіңдер», – деп, ол екі көзінен қанды жасын сорғалатып, ағыл-тегіл жылайды. Жанды-жансыздың барлығы жыланға аяныш білдіріп, өкпесін орынды көреді, «қарасың деп шықпайтын, қара қылды қақ жарған, ақ жүрек ақылшымыз болар» десіп, өздеріне патша етіп сайлайды.

Жыл артынан жыл, күн артынан күн өтіп жатады.

Күндердің күнінде Жыланекен: «Бүкіл әлемге патша болып, барлық билікті өз қолыма алсам, бұдан да жақсы тұрар едім. Көзіме көрінген тамақты ішпей, дүниедегі жандылардың ең тәтті қандысын жер едім», – деп қиялдайды. Қан дәмін айыра алатындарды шақыртады. Қос қанатын делдитіп, аяқтарын шілтитіп, қуарып Шіркей, тұмсығын едірейтіп Маса, патшаның көңілін табам деушілердің бәрі келеді.

Патша осылардың ішінен Шіркей мен Масаға:

- Жер жүзін аралап, өсімдіктердің дәмін татып, жанды-жансыздың қанын сорып қайтындар, тек бұлар ғана емес, қаттыдан тастың, жұмсақтан топырақтың да дәмін алындар. Дүниедегі ең тәтті зат бұдан былай менің тамағым болатындай етіндер, – деп, уақыт кесіп, бүкіл әлемді шарлатып жібереді.

Күн артынан күн өтіп, патшаның кесіп берген мезгілі де жетеді.

Шіркей әлсіздігінен жел болса, шөптің түбіне қашып тығылып, тымықта ыңылдап ән салғансып жүріп, кешігіп қалады. Ал Маса өсімдік пен жандылардың ең тәттісін біліп алып, патшасына қарай әуелей ұшып, әндетіп келе жатқанда, Қарлығаш кез болады.

- Иә, Маса досым, патшамызға ең тәтті тамақ іздеп кетті деп естіп едік, таптың ба?

Маса Қарлығашты менсінбей, сұрағына жауап қатпай, зулай жөнеледі.

- Ә, ә, түсіндім, түсіндім! Жолың болып, іздегеніңді тапқан екенсің, достым ... Азаматсың өзің! Сенің ептіліңді, еш нәрседен тайынбайтын бір беттіліңді білгемін. Осы қасиетіңді енді барлық қанаттыларға айта жүретін боламыз, – деп, Қарлығаш Масадан сыр тарта, мақтай сөйлейді.

Бұл мақтауға Масаның есі шыға мастанып:

- Патшамыздың тамағына кімді тапқанымды білесің бе?

- Е, Маса досым, мен не білуші едім? Сізден денемнің үлкендігі болмаса, ақылым аз емес пе?! Сіз патшаның ақылшысысыз. Кәне, төрем, айтыңызшы, ардақты патшамыздың тамағына кімді таптыңыз?

Маса еліре түсіп:

- Дүниеде патшамызға лайықты ең тәтті тамақ адам қаны екен.

«Һм... Адам сияқты ақылды да айлалы жан домаланған сілімтік жарымжанға жем болып қала ма» деп, қарлығаш бір амал ойлайды.

- Менің ақылымның қысқалығы осы емес пе, Маса төрем! Адамның қаны тәтті дегеніңізге сенер-сенбесімді білмей келем. «Дүниеде тәтті қанды тауып, дәмін татқанның тіліне алтын мөр түсіп қалады» деп, шешем көп айтушы еді. Кәне, тіліңізді шығарып, мөріңізді көрсетіңізші! Алтын мөрге көз салғанның өзі біз үшін үлкен бір медеу ғой.

Бұл мақтауға елірген ессіз Маса:

- Көрсең, көре ғой, байғұс! – деп, тілін ұсынады. Қарлығаш шап беріп, Масаның тілін жұлып алғанда, ол сөйлей алмай, ыз-ыз етіп, патшасы Жыланға қарай ұша жөнеледі.

«Қош, тілің жұлынды. Аузыңа құм құйылды. Адамның қанының тәттілігін енді қалай түсіндірер екенсің?» деген оймен Қарлығаш артынан ұшады.

Маса бірдемелерді айтқысы келіп, ыз-ыз етіп зар қағады. Бірақ еш нәрсені түсіндіре алмайды Жыланға.

- Мұның тілі аузынан түсіп қалған ба немесе жынданған ба? Мынаның не деп тұрғанын түсінгендерің бар ма? – деп, Жылан тұрғандарға қарайды.

- Өте түсінікті, патшам! – дейді Қарлығаш сонда.

- Түн көрмей кетейін, бірдеңе ұқсам, кәне, түсінсең айтшы, не деп тұр?

- Ызындап ұшып жүріп, бүкіл әлемді араладым. Бірақ неше түрлі өсімдікті өзі өсіріп шығарған топырақтан басқа еш нәрсені таппадым, - дейді патшам!

Тілі сөйлеуге жарамаса да құлағы сау Маса мұны естігенде, жаны шығып кете жаздайды.

Ол ызындап кеп, Қарлығашқа екі-үш рет тиіседі де Жыланның алдына барып жылап жібереді.

- Ә, ә, мұның тіліне бір пәле қылған сен екенсің ғой, – деп, Жылан Қарлығашқа атылып кеп кетеді. Қарлығаш ұша жөнеледі.

Жылан ұша жөнелген Қарлығаштың құйрығын ғана тістеп қалады. Жылан содан былай топырақ жалап, ал Маса ызылдап қалады. Адам жыланды көрсе өлтіріп, басын езетін болады. Қарлығаш жыланнан қорқып, адамды дос тұтып, үйдің төбесіне ұя салады, бірақ оның құйрығы кем, екі айыр болып қалады.

2.4. Ертегі бойынша сұрақтар қояды:

- Ертегіде не жайында айтылған?

Қарлығаш пен айдаһар туралы.

- Балалар, ертегі қалай басталады? «Күндердің бір күні Жылан жер жүзіндегі жанды мен жансыздарға мынадай арыз айтады».

- Түлкі не деп айтты?

- Адамның қанын ішсең жазыласың,- деді.

- Маса не істеді?

Баланы шағып алады.

- Адамдарға не көмектесті?

Адамдарға қарлығаш көмектесті.

- Ендеше, балалар, адамның досы айдаһар ма, әлде қарлығаш па?

Адамның досы қарлығаш.

2.5. Сергіту сәті.

Аппақ болып таң атты,

Түтін тікке ұшады,

Қарлығаштар қанатын

Самғап көкке ұшады.

Сергіту сәтін 2-3 рет қайталайды.

2.6. Педагог:

- Қазақ халқында қарлығашты қандай құс деп есептеген?

- Қасиетті құс деп санаған.

- Дұрыс, адам оған жамандық жасамайды, ұясын бұзбайды.

- Ертегіде қандай оқиғаны жақсы іске, қандай оқиғаны жаман іске жатқызар едіңдер?

Баланы шағып алады.

Адамдарға қарлығаш көмектесті.

Адамның досы қарлығаш.

2.7. «Ғажайып нүктелер» дидактикалық ойыны.

Педагог:

- Енді, балалар, ғажайып нүктелер арқылы қарлығаштың суретін салып үйренейік.

Балалар нүктелерді қосып, қарлығаштың суретін шығарады.

3. ҚОРЫТЫНДЫ

Педагог:

- Бүгін қандай ертегі оқыдық?

- «Қарлығаштың құйрығы неге айыр?» ертегісін оқыдық.

- Ертегі ұнады ма?

Балалардың жауаптары.

Тыйым сөз.

1. Көк шөпті жұлма.

2. Құстың ұясын бұзба.

3. Жұмыртқасын жарма

Балалар тыйым сөздерді жаттауға тырысады.

Рефлексия.

Өсіп тұрған ағаштарға гүлдерді жапсыру.

Калиева Динара Джолдасбековна
 Мектепалды даярлық сыныбының тәрбиешісі
 Ақтоған шағын орталықты орта мектебі
 Жамбыл облысы, Тұрар Рысқұлов ауданы, Көгершін ауылы

МЕКТЕПАЛДЫ ДАЯРЛЫҚ СЫНЫПТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫ-ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУ

***Аңдатпа.** Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалдық-танымдық саласын дамыту мәселесі қарастырылады. Мектепке дейінгі білім беру жүйесінде тұлғаға бағытталған тәсілді іске асыру, баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, олардың танымдық белсенділігін арттыру жолдары ұсынылған. Интеллектуалдық даму – мектепке дайындығының негізгі аспектісі ретінде сипатталып, дидактикалық ойындардың маңыздылығы мен тиімділігі талданады. Тәрбиеші мен ата-ананың ынтымақтастығы, оқу кеңістігін дұрыс ұйымдастыру, жеке-сараланған тәсіл және білім беру процесін жоспарлау арқылы балалардың танымдық қызығушылығын арттырудың жолдары көрсетілген. Автор дидактикалық ойындардың көмегімен балалардың ақыл-ойын, сөйлеуін, әлеуметтік және эмоционалдық дамуын қамтамасыз етуге болатындығын атап өтеді.*

***Түйінді сөздер:** мектепалды даярлық, танымдық даму, дидактикалық ойын, тәрбиеші, жеке-сараланған тәсіл, оқу-танымдық іс-әрекет, бала дамуы, зейін, ойлау, эмоционалды тәжірибе*

Білім беру жүйесін жаңғырту тұжырымдамасының маңызды міндеттерінің бірі-қоғамда табысты әлеуметтенуге қабілетті дербес, жауапты және әлеуметтік мобильді тұлғаны қалыптастыру, бұл мектеп жасына дейінгі балалардың мектепке сапалы дайындығын қамтамасыз етуді көздейді.

Қазіргі мектепалды даярлық сыныптарында білім беру тәжірибесінде тұлғаға бағытталған тәсілді жүзеге асыру тәрбиешілердің баланың негізгі жеке білімдерін: танымдық, эмоционалдық, ерік-жігер, өзін-өзі тану салаларын дамытуға назар аударуын талап етеді. Жеке даму процесінде оның ішкі қозғаушы күштері, атап айтқанда, осы дамудың реттеушісі ретінде әрекет ететін құндылық бағдарлары жүйесі маңызды мәнге ие болады, балаға жаңа маңызды мақсаттарға өздігінен және табандылықпен қол жеткізуге мүмкіндік береді, осылайша баланың субъективті белсенділігінің белгілі бір деңгейін көрсетеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалдық-танымдық іс-әрекетін дамыту-балалардың мектепке дайындығының негізгі аспектілерінің бірі. Танымдық іс-әрекет процесінде адамның психикалық, эмоционалды және ерікті қасиеттері, оның қабілеттері мен мінезі қалыптасады; психикалық процестер дамиды: ерікті зейін мен қабылдау, ойлау, есте сақтау, қиял, сөйлеу; өмірлік тәжірибе жинақталады, қоршаған шындық танылады, білім игеріледі, дағдылар дамиды, соның арқасында баланың жеке басы да дамиды.

Мектепке дейінгі білім берудің мақсаты - мектеп жасына дейінгі балаларда оқу іс-әрекетінің алғышарттарын қалыптастыруды қамту, балаларға әлемнің құндылық-

семантикалық көрінісінің негізгі компоненттерін қалыптастырудың маңызды жас кезеңін өткізуге және білім берудің келесі деңгейіне өтуге көмектесу.

Балалардың танымдық қызығушылықтарын қанағаттандыру кезіндегі тәрбиешінің гуманистік ұстанымы-баланы өзінің тәжірибесімен және осыны ескере отырып, оны оқу процесінің толыққанды қатысушысы ету. Әр жас кезеңінде балалар арасында жеке айырмашылықтар бар, оларды тәрбиешілер ойындар мен сабақтарды құрастыру кезінде ескереді. Тапсырмалар жеке және топтық түрде орындалуы мүмкін. Сабақтың орны мен уақытын тәрбиеші балалардың жас ерекшеліктері мен жеке ерекшеліктерін ескере отырып таңдайды. Тек жеке-сараланған тәсіл әр баланың дамуы үшін оңтайлы жағдай жасауға мүмкіндік береді. Мектеп жасына дейінгі балалар үшін зерігу мен немқұрайлылық табиғи емес. Осы таңда тәрбиешілердің негізгі міндеті-олардың қызығушылығы мен танымдық белсенділігін қолдау және ынталандыру, танымға деген қажеттілікті қанағаттандыру.

Интеллектуалды-танымдық даму ақыл-ой тәрбиесінің негізі болып табылады. Мектепалды даярлық сыныптарында танымдық дамуды қамтамасыз ету үшін мектеп жасына дейінгі баланың белсенді және толыққанды дамуын қамтамасыз ететін кеңістіктік орта құрылады және балалардың танымдық белсенділігін дамыту үшін қажетті жағдайлар іске асырылады:

- кеңістіктік жан-жақты орта құру;
- тәрбиешінің гуманистік ұстанымы;
- жеке - сараланған тәсіл;
- ата-аналармен өзара әрекеттесу;
- жоспарлау жүйесі.

Балалардың танымдық белсенділігін дамыту бойынша жұмыс кезінде тәрбиешінің міндеттері:

- балалардың белсенді интеллектуалды-танымдық дамуын қамтамасыз ету;
- оқу-танымдық іс-әрекеттің негізі ретінде психикалық процестерді дамыту (қабылдау, қиял, есте сақтау, ойлау);
- танымдық қызығушылықтарды белсендіру;
- қоршаған әлем туралы білім беру;
- әр түрлі іс-әрекеттер процесінде білім, білік және дағдыларды қалыптастыру;
- математикалық және сындарлы ойлауды қалыптастыру;
- ойлау және практикалық іс-әрекетте шығармашылық қабілеттерін дамыту.

Мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалдық-танымдық саласын дамыту жүйесінің негізіне мынадай қағидаттар негізделеді:

- мектеп жасына дейінгі балалардың танымдық саласындағы негізгі жас ерекшеліктеріне бағдарлану;
- мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалдық-танымдық саласын дамытудың негізгі бағыттарын есепке алу;
- «ең көп дамудың» тірегі және жетекші қызмет түрін анықтау;
- оқыту міндеттерін біртіндеп күрделендіру;
- балалардың ақыл-ой белсенділігін арттыру, бұл танымдық міндеттерді, соның ішінде тапсырмаларды және жаңа типті өз бетінше жеңуге деген ұмтылысқа ықпал етеді;
- баланың сыртқы (практикалық) және ішкі (психикалық) белсенділігі арасындағы органикалық байланыс және қарқынды ақыл-ой еңбегіне біртіндеп көшу;
- сабақтар мен білім беру ойындарын өткізу процесінде балаларға жеке-сараланған көзқарас;
- диагностика бірлігі принципі.

Осы қағидаттарды іске асыру тәрбиешіге мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалды-танымдық саласын дамытудың және тұрақты танымдық белсенділікті қалыптастырудың күрделі міндеттерін шешуге мүмкіндік береді. Дайын білімді берудің орнына баланың шығармашылық қабілетін қалыптастыру қажет.

Балалардың танымдық дамуының тиімді әдістерінің бірі дидактикалық ойын болып табылады. Дидактикалық ойын педагогикалық мәселелерді балалар үшін қол жетімді ойын түрінде шешуге мүмкіндік береді. Мұндай ойындардың құндылығы-олар оқу мақсатында жасалады. Дидактикалық ойын балалардың қиялының қырларын итермелейді, көтеріңкі көңіл-күй қалыптастырады. Ойынға құмар бала не үйренетінін байқамайды, дегенмен ол одан ақыл-ой әрекетін талап ететін тапсырмаларға тап болады.

Дидактикалық ойындар:

- танымдық және ақыл-ой қабілеттерін дамытуға: жаңа білімді меңгеруге, оларды жалпылауға және бекітуге;

- өз пікірін айту, қорытынды жасау, сұрақ қою және оған жауап беру қабілеттерін дамытады;

- балалардың сөйлеуін дамыту: сөздікті толықтыру және белсендіреді;

- әлеуметтік-адамгершілік дамуы: мұндай ойында балалар, ересектер, тірі және жансыз табиғат

бірлестіктері арасындағы қарым - қатынас туралы білімді дамыту, онда бала құрдастарына жанашырлық-

пен қарауды үйретеді;

- шешім іздеуде тәуелсіздікті дамытады.

Дидактикалық ойындар мен жаттығулар ұтқырлық пен икемділік сияқты маңызды ақыл-ойдың қалыптасуына ықпал етеді. Олар зейіннің дамуына ықпал етеді, балалардың ерік-жігерін қалыптастыра -

ды. Трбиешіге белгілі бір қарқынмен, балаларға салыстырмалы түрде тәуелсіздік беруден тұратын ойын жаттығуларын жүргізу әдістемесін жақсы меңгеру маңызды. Ойынның мақсаты нақты болуы керек. Дидактикалық ойынның көмегімен әртүрлі оқу міндеттері шешіледі. Әр түрлі деңгейдегі қиындықтарға негізделген ойындар әртүрлі деңгейдегі білімі бар балаларды оқытуға сараланған көзқарас жасауға мүмкіндік береді.

Ойын материалы ретінде мақал-мәтелдерді, жаңылтпаштарды, әр-түрлі иллюстрациялық тапсырмаларды, жұмбақтарды қолдануға болады. Осының барлығы балалардың сөйлеу тілін ғана емес, ақыл-ойын, ой-өрісін, жан дүниесін дамытуға ықпал етеді, оқу мәдениетіне, сөзді түсінуге тәрбиелейді.

Танымдық әрекет процесінде эмоциялардың рөлі өте үлкен. Сабақтағы ойын-сауық элементтері таңдану, жаңалық сезімін тудыруы керек. Балаларда жаңа әріпті үйренудің өзі мереке, қуанышты сезімдерді сыйлауы керек. Балалар қандай дыбысты оқу керек екенін, жұмбақтардың, ребустардың көмегімен сабақта кім талқыланатынын болжап, оқылған дыбысты немесе сөзді жаңылтпаштап арқылы пысықтауға болады.

Балалар жылдам нәтиже беретін қысқа ойындарды жақсы көреді. Мұндай ойындар балаларға психологиялық стрессті жеңілдету, күтпеген үзілістерді толтыру, назарын аудару қажет болған жағдайда қажет. Мысал ретінде «Қатып қал» ойынын қарастыруға болады. Мұндай жағдайларда уақыт критерийі болып табылады. Арнайы ережелерді жүзеге асыру негізінде бұл ойын ойыншылардан өз әрекеттерінде оларға қатаң бағынуды талап етеді. Бұл ойын балаларды зейіннің ерікті шиеленісуіне, дененің кеңістіктегі жағдайын нақты бекітуге шақырады, басқалардың өз әрекеттерін өзін-өзі бағалау қабілетін дамытады, өйткені олар салыстыруды қажет етеді. Сонымен қатар, балалардың аналитикалық ойлауын дамытады. Ерікті әрекет дағдысын дамыта отырып, олар ойын әрекетінен тыс ерікті зейінге негіз жасайды, қарапайым өзін-өзі бақылау, өзін-өзі ұйымдастыру қабілетінің дамуына әкеледі.

Дидактикалық ойындар балаларды ақыл-ой және адамгершілік іс-әрекетіндегі әртүрлі қиындықтарды жеңуге үйретудің таптырмас құралы деп қорытынды жасауға болады. Бұл ойындар үлкен мүмкіндіктерге және тәрбиелік әсерге толы, сонымен қатар ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың танымдық белсенділігін дамытады.

Қорытынды. Қазіргі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде балалардың танымдық қызығушылығы мен белсенділігін дамыту басты міндеттердің бірі болып отыр. Баланың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, тәрбиешінің тұлғаға бағытталған, гуманистік көзқарасы мен

кәсіби шеберлігі балалардың ақыл-ойының, сөйлеуінің, қиялы мен зейінінің дамуына оң әсер етеді. Дидактикалық ойындар арқылы балалардың логикалық ойлау қабілеті, зейіні мен шығармашылығы дамиды. Сонымен қатар, ойын – білім мен тәрбиені үйлестіретін, балалардың оқу-танымдық әрекетін тиімді ұйымдастыратын басты құрал. Мектепке дейінгі жастағы балалардың интеллектуалдық-танымдық дамуын қамтамасыз ету – олардың болашақта білімді, белсенді және әлеуметтік бейімделген тұлға болып қалыптасуына негіз болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. С.Рахметова, Г.Қосымова. *Мектепке дейінгі педагогика*. – Алматы: Мектеп, 2020.
2. Әбішева А. *Дидактикалық ойындар арқылы танымдық қабілеттерін дамыту*. – Астана: Фолиант, 2023.

Сулейманова Гульзар Альжанова

Тәрбиеші, педагог-сарапшы
"Раушан" бөбекжай-бақшасы"

Жамбыл облысы, Шу ауданы, Төле би ауылы

ТӘТТІ АЛМАЛАР

Мақсаты: Балаларды жеміс түрлерімен таныстыру, оның ішінде алманың ерекшеліктерін үйрету. Сезіну, тану, ойлау және моториканы дамыту арқылы шығармашылық қабілеттерін арттыру.

Білім беру дағдылары: Физикалық қасиеттер, коммуникативтік, танымдық және зияткерлік, шығармашылық, әлеуметтік эмоционалды.

Шаттық шеңбері

Шаттық шеңбер құрамыз

Күндей болып күлеміз

Гүлдей болып өсеміз

Құстай болып ұшамыз

Көбелектей қонамыз

Негізгі бөлім

1. Алма туралы әңгіме:

-Балаларға алма туралы әңгімелеп беру:

-Алма ағаштың жемісі екенін түсіндіру.

-Алманың түстері (қызыл, жасыл, сары) мен дәмі (тәтті, қышқыл) туралы айту.

-Балалардың қандай жемістерді жақсы көретінін сұрау.

Қимыл-қозғалыс ойындары:

Ойын: "Алманы терейік!"

Балалар "бақта" алма жинаушы ретінде ойнап, себеттерге (ойыншық) алма салу.

Шарты: қызыл алмаларды бір себетке салу.

Балалар қарандаршы алмада көп құрттар бар екен соны теріп алайық

Құрттардың бөлшектерін жапсыру:(Мария Монтесор –Сенсизтивті кезені)

Шарты : әртүрлі доптарды жапсыру

Ойын : Көңілді құрттар

Шарты : Алманы тесіп шыққан құрттарды ұрады

Ойын : Алманың бөліктерін жапсыру (Фербельдің пішіндер)

Шарты: Фетрадан ойылған дөңгелек пішінді алманың бос кеңістігіне қою

Өнер орталығында қағазға ойылған алманы жапсыру

Ойын: «Жемістерді ажырат»

Шарты: Балалардың қолдарына алма мен алмұртты таратып беріп , суреті бейнеленген себетке салу

Өнер орталығында Арт- терапия әдісі арқылы жыртылған қағазды дайын контурға жапсыру (Модульді жапсыру)

Балалардың жұмыстары мен жауаптарын мадақтау.

Барлық балаларды мақтап, алма туралы жаңа мәлімет алғандарын бекіту.

Жеміс сыйлығы:

Балаларға шынайы алмаларды сыйлыққа беру.

Дүйсембаева Анар Төлеубайқызы
Тәрбиеші
“Балбөбек” бөбекжайы КМҚК
Абай облысы, Абай ауданы, Қасқабұлақ ауылы

БАЛАБАҚША ТӘРБИЕШІСІНІҢ КӘСІБИ ШЕБЕРЛІГІ: БАЛАЛАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУДІҢ НЕГІЗІ

Балабақша тәрбиешісі — болашақ ұрпақтың тұлғалық, рухани және әлеуметтік дамуының негізін қалаушы маман. Баланы тәрбиелеу мен дамытуда тәрбиешінің кәсіби шеберлігі ең басты фактор болып табылады. Кәсіби шеберлігі жоғары тәрбиеші баланың қызығушылығын оята отырып, оның шығармашылығын дамытып, дұрыс мінез-құлық қалыптастыруға жағдай жасайды.

Кәсіби шеберлік дегеніміз не?

Кәсіби шеберлік – педагогтың білімінің, дағдыларының, тәжірибесінің, сондай-ақ жеке қасиеттерінің үйлесімі. Бұл қасиеттер тәрбиешінің педагогикалық қызметіндегі тиімділігін анықтайды. Педагогтың кәсіби шеберлігі балалардың даму ерекшеліктерін терең түсінуден, олармен сенімді қарым-қатынас орнатудан және тәрбиелік мақсаттарды тиімді жүзеге асырудан тұрады.

Тәрбиешінің кәсіби шеберлігінің құрамдас бөліктері

Педагогикалық білім

Тәрбиеші баланың жас ерекшеліктерін, психологиялық даму сатыларын, оқу және тәрбиелеу әдістерін жетік білуі қажет. Бұл білім баланың жеке ерекшеліктерін ескеріп, оның қабілеттерін дамытуға көмектеседі.

Психологиялық дайындық

Әр бала ерекше, оның эмоциялық, мінез-құлық және әлеуметтік жағдайын түсіну маңызды. Психологиялық дайындық тәрбиешінің баланың қиындықтарын уақтылы анықтап, қолдау көрсетуіне мүмкіндік береді.

Шығармашылық қабілет

Балаларға арналған ойындар мен сабақтарды әр түрлі, қызықты және дамытушылық элементтерге толы өткізу — тәрбиешінің шығармашылығын талап етеді. Бұл балалардың ойлау, тіл байлығы, моторикасын дамытуға септігін тигізеді.

Коммуникация дағдылары

Балалармен ғана емес, олардың ата-аналарымен және әріптестерімен жақсы тіл табысу тәрбиешінің кәсіби жетістігіне әсер етеді. Бұл тиімді ынтымақтастыққа және балалардың толыққанды дамуына жол ашады.

Жауапкершілік пен шыдамдылық

Балабақша тәрбиешісі күнделікті түрлі қиындықтарға тап болады. Сондықтан шыдамдылық пен сабырлы болу, балаларға деген шынайы мейірімділік пен жауапкершілік таныту – оның негізгі кәсіби қасиеттері.

Кәсіби шеберлікті дамыту жолдары

• Үздіксіз білім алу

Педагогикалық курстар, тренингтер, семинарларға қатысу арқылы өз білімін жаңартып, заманауи әдістерді меңгеру.

• Педагогикалық тәжірибе жинау

Тәжірибелік жұмыс барысында жинаған тәжірибені талдап, жетілдіру. Жаңа әдістерді сынап көру.

• Жаңашылдыққа ашық болу

Технология мен педагогикадағы инновацияларды қабылдап, сабақ пен тәрбие жұмыстарында қолдану.

• Өзін-өзі жетілдіру және кәсіби рефлексия

Өз іс-әрекетін үнемі талдау, кемшіліктерін түзету және жетістіктерін арттыру.

Тәрбиешінің эмоционалдық интеллектісі және оның маңызы

Эмоционалдық интеллект — өз эмоцияларын және басқалардың сезімдерін түсініп, басқару қабілеті. Бұл қасиет балабақша тәрбиешісіне балалармен жылы, сенімді қарым-қатынас орнатуға, қиын жағдайларды сабырмен шешуге көмектеседі. Эмоционалдық интеллекті дамыған тәрбиеші балалардың өзін-өзі бағалауының қалыптасуына оң әсер етеді.

Тәрбиешінің кәсіби этикасы

Кәсіби этика — тәрбиешінің балаларға, ата-аналарға және әріптестерге деген құрмет пен сенімділік негізінде жұмыс істеуі. Бұл ұқыптылық, адалдық, тәртіптілік және балалардың құпиялылығын сақтау сияқты қағидаларды қамтиды.

Заманауи педагогикалық әдістер және технологиялар

Қазіргі балабақшаларда интерактивті тақталар, планшеттер, ойындар және инновациялық оқу құралдары кеңінен қолданылады. Тәрбиеші осы технологияларды тиімді пайдалана отырып, балалардың қызығушылығын арттырады және оқу процесін жеңілдетеді.

Мысалдар мен тәжірибелік кеңестер

• Балалардың шығармашылығын дамыту үшін театр қойылымдарына, сурет салу және қолөнер шеберханаларына жиі көңіл бөлу керек.

• Балалармен ашық сөйлесіп, олардың пікірін тыңдау және құрметтеу — сенімді қарым-қатынас орнатудың кепілі.

• Әр баланың ерекшелігін ескере отырып, жеке бағдарлама құру тиімді.

Тәрбиешінің кәсіби шеберлігі мен балалар дамуының байланысы

Жоғары кәсіби деңгейдегі тәрбиеші балалардың өзін-өзі сенімді сезінуіне, коммуникативтік дағдыларын жетілдіруіне, эмоцияларын дұрыс басқаруына мүмкіндік береді. Бұл балалардың мектепке дайын болуына, оның ішінде оқу мен әлеуметтік ортаға бейімделуіне көмектеседі.

Қорыта айтатын болсақ, Балабақша тәрбиешісінің кәсіби шеберлігі – балаларды тәрбиелеудің басты негізі. Кәсіби деңгейі жоғары маман баланың өмірлік дағдыларын қалыптастыруға, оның шығармашылық әлеуетін ашуға, және жақсы мінез-құлықты дамытуға мүмкіндік береді. Сондықтан әрбір тәрбиеші өз білімін үнемі жетілдіріп, балаларға деген шынайы махаббат пен жауапкершілікті ұмытпау қажет.

Өтеубекова Лаура Өтеубекқызы

Тәрбиеші, педагог-сарапшы

Шығыс Қазақстан облысы білім басқармасы Өскемен қаласы бойынша білім бөлімінің
«№3 «Балбөбек» балабақша-бөбекжай» КМҚК

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫ ҚОРШАҒАН ӘЛЕММЕН ТАНЫСЫТРУДА АҚПАРАТТЫҚ КОММУНИКАТИВТІК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Оқытудың жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияларын меңгеру – қазіргі заман талабы. ХХІ ғасыр – ақпараттық технология ғасыры. Ұйымдастырылған іс-әрекеттерде жаңа технологияларды қолдану арқылы мектепке дейінгі балалардың есте сақтау, ойлау, шығармашылық, ауыз екі сөйлеу, өз ойларын толық жеткізе білу қабілеттерін дамыту, қоршаған ортаға тез бейімделу, осы заманға сай білім деңгейін арттыру болып табылады.

Қазіргі уақытта білім берудің мейлінше өзекті міндеті мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік мәдениетін қалыптастыру. Ақпараттық коммуникациялық технологиялар (АКТ) қазіргі заманғы балабақшаның білім беру кеңістігін кеңейтуге мүмкіндік беретін мейлінше тиімді құралға айналып келеді.

«Ақпараттық – коммуникативтік технологиялар (АКТ)– жеке тұлғаға ғылыми ұғымдарды түсіндіруді және олардың қабылдауын, түсінуін жеңілдетуге мүмкіндік беретін маңызды жүйе» деп айтуға болады. Осыған орай бүгінгі тәрбиешілердің алдында балаға білім, білік, дағдыларын игертіп қана қоймай, қабылдауын, ойлауын, ерік - жігерлерін, яғни өз бетімен жұмыс жасай білетін, бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны дамыту міндеттері тұр.

Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар балаларда ақпараттық ағында жүру қабілетін дамытады, ақпаратпен жұмыс істеуге үйретеді, заманауи техникалық құрылғылармен таныстырады. Бала оқытудың пассивті объектісі болуды тоқтатады және білімді саналы түрде игеруге ықпал ететін педагогикалық процестің белсенді қатысушысы болады.

Жаңа ақпараттық технологиялар визуалды (графика, анимация, мәтін, есту (дыбыс, бейне, тактильді (пернетақта, интерактивті тақта) қабылдау арқылы оқу процесін жоғары деңгейде құруға мүмкіндік береді.

Мектеп жасына дейінгі балаларды оқытудың дәстүрлі түрлерімен салыстырғанда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың бірқатар артықшылықтары бар:

1. Бейнелі ақпарат мектеп жасына дейінгі балаларға түсінікті
2. Жарқын сурет, қозғалыс, дыбыс балалардың назарын аударады
3. Компьютерде, интерактивті тақтаның жанында өз іс-әрекеті барысында бала өзіне деген сенімділікке ие болады, ол көп нәрсені жасай алады.

Интерактивті тақтамен жұмыс істеу кезінде шешілетін міндеттер:

1. Баланың танымдық және шығармашылық белсенділігін, қиялын, бейнелі ойлауын дамыту
2. Баланың мектепке дайындығын қалыптастыру

3. Балаларды компьютерлік технологияның мүмкіндіктерімен таныстыру, интерактивті тақтамен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру.

Оқу барысында балалар интерактивті оқытудың толық қатысушылары болады: олар үлкен жарқын суреттерді қолданады, әріптер мен сандарды жылжытады, сөздер мен сөйлемдер құрайды, геометриялық фигуралар мен әртүрлі заттарды саусақтармен жылжытады. Мектеп жасына дейінгі балалар ақпаратты көзбен және кинестетикалық түрде қабылдайды, осылайша ұсынылған материалды түсіну және игеру суреттерді көрнекі қабылдау мен танымал қайталау әдісіне қарағанда әлдеқайда тиімді.

Интерактивті ойындар тек компьютерлік қана емес, сонымен қатар дидактикалық болып табылады, оны орындау кезінде қарапайым иллюстрацияны да қолдануға болады, өйткені интерактивті ойын тек балалардың бір - бірімен және мұғаліммен өзара әрекеттесуі ғана емес, сонымен бірге ақпарат алу, қоршаған ортаны білудегі қажеттілігіне бағытталған бірлескен ұйымдастырылған танымдық іс-әрекет.

Интерактивті ойындар: оқыту ойындары, бақылау, жалпылау.

Педагог үшін нәтижеге жету шәкіртінің білімді болуы ғана емес, білімді өздігінен алуы және алған білімдерін қажетіне қолдану болып табылады. Бүгінгі бала – ертенгі жаңа әлем. Бүгінгі күні ақпараттар ағымы өте көп.

Мектеп жасына дейінгі балаларды оқыту үдерісін ақпараттық технологияларды қолдану негізінде ұйымдастыру баланың оқу белсенділігін, оның коммуникативті, жеке бас, танымдық, реттеуші оқу әрекетін дамытуға мүмкіндік береді.

Тиімділігін айтсақ, интерактивтік ойындар жинағын қолдануда білім беру жүйесін артыруда тиімді. Шығармашылық және эмоционалдық қолайлы жағдайды артыру, Баланың қызығушылығын оятып жаңашыл көркемделген білім беру.

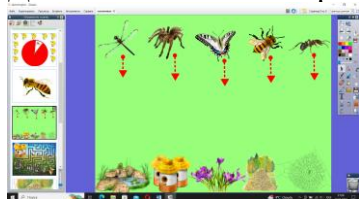
Ақпараттық – коммуникативтік технологияны балабақшада қолдану – қазіргі кезеңдегі мектепке дейінгі тәрбиенің өзекті мәселесі болып отыр. Компьютерлік технология біртіндеп мектепке дейінгі білім беру жүйесіне білім берудің аса тиімді тәсілі ретінде жәймен еніп келе жатыр. Бұл заманауи әдіс оқуға деген қызығушылықты арттырып, өз бетінше жұмыстануға тәрбиелеп, интеллектуалдық қызметін дамытады, қазіргі заманның рухында дамуға жол ашып, мектепке дейінгі білім беру мекемесінің оқу – тәрбие жұмысын сапалы түрде жақсартуға мүмкіндік туғызып, оның тиімділігін арттырады. Қазіргі заманғы мектепке дейінгі білім беруде ақпараттық технологияларды қолданудың өзектілігі ақпараттық қоғамның қарқындылығымен, мультимедиялық технологиялар, электрондық ақпараттық қорлардың кеңінен тарауы, оқытуда, қарым – қатынас жасауда және тәрбиелеуде желілік технологиялардың мәжбүрлі қолданылуында болып отыр. Осыған байланысты АКТ – ны мектепке дейінгі оқыту процесінің ажырамас бөлігі деп сеніммен айтуға болады. Бұл балалардың жаңа ұрпағына үйреншікті және қолжетімді болып қана қоймай, сонымен қатар қазіргі заман педагогтарына өте қолайлы.

Бүгінде білім беру саласының алдында тұрған міндет – жас ұрпаққа экологиялық тәрбие мен білім беру, балаларды қоршаған ортаны қорғауға, табиғи ресурстарымызды ұқыпты пайдалануға тәрбиелеу. Қазақстанда экологиялық білім мен тәрбие беру білім беру саласының барлық деңгейлерін қамтып отыр, соның ішінде мектепке дейінгі білім беру саласы да бар. Сондықтан, біз балаға жастайынан экологиялық білім беруіміз қажет. Осы ретте, балабақша жасындағы бүлдіршіндердің санасында қоршаған орта, табиғи құбылыстар туралы ұғым қалыптастырғанымыз жөн. Балаға табиғаттың күрделі екенін, өлі және тірі бөліктен тұратынын, тірі табиғат өсімдіктер мен жануарлар әлемі деп бөлінетінін, адам сол табиғаттың бір бөлшегі екенін ұғындыруымыз керек. Сонымен бірге адамзат өзінің іс-әрекеттері арқылы табиғатқа кері әсер етіп жатқанын да бала білуі қажет. Балабақшадағы экологиялық білім беру тәжірибелік бақылаулармен ұштастыра жүргізілсе ғана нәтижелі болмақ.

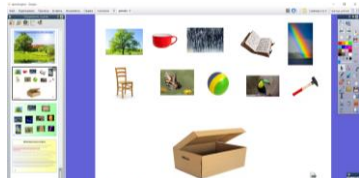
Балабақшадағы ойындар жасөспірім әлемнің тірі және жансыз табиғаты туралы жас балалар идеяларын қалыптастыру үшін өте маңызды. Егер педагог табиғат тақырыбындағы ойындардың алуан түрлілігіне қамқорлық жасаса, балаларға үлкен қуаныш әкелуі мүмкін. Мектепке дейінгі балаларға арналған ойындардың ерекшелігі балаға жеткізілген материал

пайдалы және ақпараттылығы ғана емес, сонымен қатар қызықты болуы керек. Сондықтан балаларға ойынға белсенді қатысуға тарту үшін экологиялық ойын өткізу керек.

Дидактикалық ойындар:

«Жәндіктердің үйі»

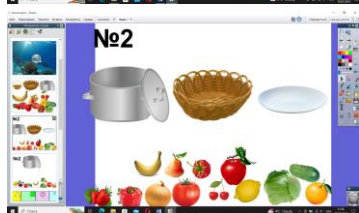
«Тірі және өлі табиғат»

«Қыстап қалатын құстар»

«Көліктер»

«Жемістер мен көкөністер»

«Су астындағы тіршілік»

Мектепке дейінгі кезеңде бала қоршаған ортаны танып біледі. Баланың табиғатты танып білуге деген қызығушылығын оята отырып, педагог оны табиғатпен таныстырып қана қоймай, оны түсінуге, өсімдіктер мен жануарларды қамқорлауға, табиғаттың сұлулығын сезіне білуге үйретеді.

Қарапайым түсініктерді меңгерту баланың қоршаған әлем нысандарына танымдық қызығушылығын арттырумен тығыз байланысты. Баланың танымдық дамуы ойын барысында, табиғи нысандар мен құбылыстарға бақылау жасау, заттарды қарап, зерттеу кезінде, табиғат пен табиғат күнтізбесіндегі ауа - райы жағдайына бақылау нәтижелерін айта білу, еңбек және басқа да әрекеттер барысында жүзеге асады.

Мектепке дейінгі балалық шақ кезеңінде баланың танымдық дамуы эмоционалдық қарым - қатынастар арқылы қалыптасады. Әрбір жеке бала - қоршаған ортаны қызығушылықпен қабылдайтын кішкентай зерттеуші. Бала белсенді әрекеттерге талпынады. Сондықтан да бақылау мен зерттеу сияқты әдістер балаға неғұрлым жақын болып табылады.

Көрнекті психолог С. Л. Рубинштейн бақылауды баланың ойлау қабілетін дамытатын мағыналы қабылдаудың нәтижесі деп қарастырады. Бұл жерде бала табиғи нысандар мен құбылыстардан нені көре алады және нені көру керек деген сұрақ туындайды. Серуен кезінде

бақылау жұмысын дұрыс ұйымдастыру біріншіден жоспарлау кезінде жеңілдік туғызса, екіншіден, бақылауды жүргізуге қойылатын талаптар сақталады. Балалардың танымдық құзіреттілікті меңгеруі, бақылау нәтижесі педагогтың қолданатын әдіс - тәсілдері мен бақылауды ұйымдастыруына тікелей байланысты.

Баланың жан - жақты дамуы оның қоршаған ортамен белсенді қарым - қатынасы негізінде қалыптасады. Бұл тұрғыда «Сезіну - танып білу - жүзеге асыру» - осы үш бағытта жұмысты ұйымдастыру қажет. Ол үшін тиімді әдіс - тәсілдерді таңдап алудың маңызы зор. Төменде берілген серуен кезінде ұйымдастырылатын бақылау үлгілері тәрбиешіге баланы қоршаған ортамен таныстыруға, серуенді дұрыс ұйымдастыруға көмектеседі.

Жас ұрпаққа саналы білім беруге оқу материалдарын толық меңгерту мақсатында оқытудың жаңа технологиясының бірі балаларға оқу материалдарын ойын арқылы оқыту технологиясын пайдаланған жөн.

Қазақ халқының ұлы ойшылы Абай Құнанбаев «Ойын ойнап, ән салмай, өсер бала бола ма?» - деп айтқандай, баланың өмірінде ойын ерекше орын алады. Ойын – мектеп жасына дейінгі баланың жеке басының дамуына ықпал ететін тәрбие құралы. Балалар ойын арқылы тез табысып, жақсы ұғысады, бірінен-бірі ептілікке үйренеді. Халқымыз ойындарға тек балаларды алдандыру, ойнату әдісі деп қарамай, олардың мінез-құлқының қалыптасу құралы деп те ерекше бағалаған. Ойын арқылы бала өзін қоршаған ортамен, табиғатпен, қоғамдық құбылыстармен, адамдардың еңбегімен, қарым-қатынастарымен танысады.

Ойынның түрлері өте көп. Мысалы: рөлдік ойындар, қимыл қозғалысты ойындар, сюжеттік ойындар, дидактикалық ойын. Соның ішінде маңыздысы – дидактикалық ойын. Дидактикалық ойындарды ұйымдастырылған іс-әрекеттерде пайдаланғанда арнайы мақсат көздеп, нақты міндеттерді шешу керек. Ойнатылатын ойынның мақсаты бағдарламада анықталған білім, білік дағдылар жайында түсінік беру, оларды қалыптастыру, тиянақтау және пысықтау немесе тексеру сипатында болып келеді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Моторин В. "Исследовательская деятельность ребенка в условиях взаимодействия с компьютером".
2. Николаева С.Н. Программа "Юный эколог", технологии "Экологическое воспитание дошкольников".
3. «Бала мен балабақша» журналы, 2013 ж.
4. Интернет желісі: <https://kk.unistica.com/мектепке-дейінгі-балаларға-арналған/>
5. https://vk.com/wall-111125418_1857
6. <https://bilimainasy.kz/дидактикалық-ойындарды-ұйымдастырып/>
7. <http://bilimdiler.kz/balabaksha/19524-akt-ny-akparattyk-kommunikativtik-tehnologiyalardy-oktu-tarbie-procesinde-koldanu.html>
8. <http://bilimdiler.kz/ustaz/5559-akparattyk-kommunikaciyalyk-tehnologiyalardy-paydalanu-arkyly-sabaktyn-tiimdiligini-arttyru.html>

Сергеева Лариса Витальевна

Воспитатель

КГУ "Областной специальный комплекс "детский сад-школа-интернат" №1 города Талдыкорган" государственного учреждения "Управление образования области Жетісу"

ТЕПЛИЦЫ

ФИО педагога	Сергеева Лариса Витальевна
Дата:	
Класс:	9
Тема урока	Теплицы
Цели урока	1. Способствовать формированию представления о теплице. 2. Развитие учебных умений (работа с текстом), внимания и зрительного восприятия на основе использованного зрительного материала.
Уровневые цели:	Репродуктивный уровень: усвоить понятия и основные виды теплиц; Конструктивный уровень: усвоить понятия и основные виды теплиц, уметь их различать по внешнему виду;
Ценность единство и солидарность	использовать совместную парную и групповую деятельность, способствующую развитию навыков сотрудничества и взаимного уважения.

Ход урока

Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 5мин	-Приветствие: Итак, друзья, внимание, Ведь прозвенел звонок. Садитесь по удобнее. Начнём скорей урок. <u>Упражнение «Лимон и Котенок».</u> Цель: снятие эмоционального напряжения; -представим, что в руку мы берем лимон и сдавить его так, чтобы потек сок, а теперь разжимаем кулак и кладем лимон на стол. Теперь делаем это же другой рукой; -представим, что мы котят, которые только что проснулись, потянули спинку, руки, шею. -Проверка готовности учащихся к уроку.	Учащиеся отвечают на вопросы выходят к названию темы урока и целям урока.	ФО-формативное оценивание	карточки
Середина урока 20 мин	Словарная работа: Теплицы – это самые сложные сооружения защищенного грунта. Рассказ учителя: По срокам использования различают теплицы: Зимние · Весенние. Зимние теплицы действуют круглый год. Зимние теплицы используются круглый год. Их обычно делают со стеклянным покрытием. Весенние теплицы начинают использовать с начала весны и заканчивают использовать в конце осени. Эти теплицы могут быть со стеклянным или пленочным покрытием. Рассмотрим рис. 57, по форме кровли теплицы бывают: Однокатные; Двускатные; Многоугольные;	Словарная работа, записывают в тетрадь Работа с учебником п. 25 стр. 74. Запись схемы и зарисовка рис. №57 в тетрадь	ФО	КарточкиА3, маркеры, стикеры учебник Е.А.Ковалева й «Сельскохозяйственный труд» печатные рабочие тетради карточки с образцами форм кровли теплиц, карточки с заданиями на

	<p>Арочные. (зарисовывают рис. 57 «Формы кровли теплиц»)</p> <p>Зрительная физминутка для снятия напряжения глаз по тренажеру Базарного В.Ф. По внутреннему устройству теплицы делят на: · Грунтовые; · Стеллажные В настоящее время большинство теплиц грунтовые. В таких теплицах растения выращивают на грядках или на ровной поверхности почвы. Стеллажные теплицы оборудованы специальными стеллажами. Стеллажи представляют собой приподнятые над поверхности почвы длинные и широкие полки с бортами. Они заполняются почвенной смесью, достаточной для развития корневой системы.</p> <p>Основное значение теплиц – выращивание свежих овощей в течение всего года.</p> <p>Физминутка двигательная: Вы, наверное, устали? Ну, тогда все дружно встали. Поднимает руки класс – это раз. Повернулась голова – это два. Руки вверх вперед смотри – это три, Руки в стороны по - шире разверни на счет четыре. Сильно их к груди прижать – это пять. Классу тихо, молча сесть – это шесть</p> <p>Работа в парах. Карточка № 1: Рассмотрите рисунок, определите форму кровли теплицы и подпишите. Ответ: - На рисунке присутствуют 3 вида формы кровли теплиц: многоугольная, арочная, односкатная. Карточка № 2: Определите какого типа теплиц не существует. Ответ: - Здесь лишними является кругообразная теплица. Карточка №3: Допиши словечко. Знает каждый учение домик овощей .....(парник) Помидорчик краснолицый он растёт у нас в ....(теплице) Взаимопроверка каждой пары</p> <p>Дыхательная гимнастика Вы, наверное, устали? Ну, тогда все дружно встали. Нужно глубоко вздохнуть, Чтобы свечку нам задуть. 1. встать прямо, ноги на ширине плеч.</p>	<p>Выполняют физминутку для глаз по тренажеру Базарного В.Ф.</p> <p>Записывают в тетрадь Выполняют двигательную физ минутку.</p> <p>Работа в парах с карточками.</p> <p>Каждый раз пары меняются карточками для взаимопроверки.</p> <p>Выполняют дыхательную гимнастику. Дыхательная гимнастика способствует насыщению кислородом каждой клетки организма.</p>		<p>закрепление материала</p>
--	--	--	--	------------------------------

	<p>2. Сделать глубокий вздох, задержать дыхание</p> <p>3. Сложить губы трубочкой и сделать 3 глубоких выдоха.</p>			
<p>Конец урока 15 мин</p>	<p>Работа в печатной РТ 7 кл. стр. 35</p> <p>Задание № 47: Ответьте на вопросы. Запишите ответы.</p> <p>1. Для чего используются парники? _____</p> <p>2. Для чего предназначены теплицы? _____</p> <p>Задание № 48: Рассмотрите рис. 35, определите изображенные на нём парники и подпишите их название.</p> <p>Задание №49: Чем отличаются зимние теплицы от весенних? Вставьте пропущенные слова и допишите предложение.</p> <p>Проверка правильности выполнения заданий.</p> <p>1. Какие бывают теплицы по срокам использования?</p> <p>2. Для чего предназначены зимние теплицы?</p> <p>3. Как обогреваются зимние теплицы?</p> <p>4. Какие способы обогрева используются в весенних теплицах?</p> <p>5. Чем отличается стеллажная теплица от грунтовой?</p>	<p>Выполняют задания для ФО</p> <p>Отвечают на вопросы</p>	<p>Самооценивание</p>	<p>карточки</p> <p>Самостоятельная работа в печатной РТ</p> <p>стр. 35. задания № 47, № 48, № 49.</p>
<p>Рефлексия 5 мин</p>	<p>Ребята на ваших столах лежат смайлики разного цвета.</p> <p>Поднимите соответствующий смайлик:</p> <p>Зеленый– на уроке мне все понравилось, со всеми заданиями справился с легкостью;</p> <p>Желтый - на уроке мне все понравилось, но некоторые задания вызвали у меня затруднение;</p> <p>Красный – урок мне не понравился, я не чего не понял.</p> <p>Выставляются оценки.</p> <p>Спасибо за урок.</p>	<p>Обобщение знаний</p> <p>Выставляют оценки.</p>	<p>ФО</p>	<p>Смайлики</p>

Рахимова Сандугаш Тулегеновна

Тәрбиеші

«Қостанай ауданы білім бөлімінің «Гүлдер» бөбекжайы» КМҚК
Қостанай облысы, Қостанай ауданы, Тобыл қаласы

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ – БАЛА БОЛАШАҒЫНЫҢ НЕГІЗІ

Аннотация: мектепке дейінгі ұйымдардағы экологиялық тәрбиенің мазмұны, әдіс-тәсілдері және тиімді ұйымдастыру жолдары қарастырылды. Экологиялық білім берудің бала психологиясына әсері, танымдық қабілеттерін дамытудағы рөлі, табиғатпен байланыс арқылы тұлғаның жауапкершілігі мен ізгілік қасиеттерін қалыптастыру маңызы жан-жақты сипатталды. Инновациялық технологияларды (STEAM, зерттеу күнделігі, виртуалды саяхаттар) және тәжірибелік-шығармашылық жұмыстарды пайдалану жолдары нақты мысалдармен берілді. Сондай-ақ ата-аналармен серіктестік, тұрмыстық қалдықтарды сұрыптау мәдениеті, экологиялық мерекелер мен акциялардың тәрбиелік ықпалы ашып көрсетілді. Мақала тәрбиешілерге балабақшадағы экологиялық тәрбиені жүйелі түрде жүргізу, балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін арттыру және экологиялық мәдениетін қалыптастыру үшін әдістемелік негіз ретінде ұсынылады.

Кілт сөздер: экологиялық тәрбие, мектепке дейінгі білім беру, балабақша, экологиялық мәдениет, табиғатпен қарым-қатынас, экологиялық сана, STEAM технологиясы, тәжірибелік оқыту, қалдықтарды сұрыптау, экологиялық мереке, ата-анамен жұмыс.

Қазіргі қоғамда экологиялық ахуалдың нашарлауы бүкіл адамзат үшін жаһандық мәселеге айналып отыр. Ғаламдық жылыну, ауа мен судың ластануы, биоалуантүрліліктің азаюы, топырақ құнарлылығының төмендеуі, тұрмыстық және өндірістік қалдықтардың көбеюі сияқты проблемалар ұрпақтың денсаулығына, өмір сүру сапасына тікелей әсер етуде. Осы тұрғыдан алғанда, экологиялық мәдениетті қалыптастыруды ең ерте жастан бастау – білім беру жүйесінің, әсіресе мектепке дейінгі ұйымдардың негізгі міндеттерінің бірі болып табылады. Өйткені мектепке дейінгі кезең – баланың жеке тұлғалық қасиеттері, мінез-құлқы, әдеттері, қызығушылықтары, өмірлік құндылықтары қалыптасатын шешуші кезең.

Балабақшадағы экологиялық тәрбие берудің мәні – балаларды табиғат әлемінің бөлшегі ретінде сезінуге үйрету, табиғатқа сүйіспеншілік пен қамқорлық сезімін ояту, қоршаған ортаны қорғауға жауапкершілікпен қарауға баулу. Экологиялық тәрбиенің мазмұны баланың жас ерекшелігіне сай білімдік, тәрбиелік, дамытушылық мақсаттарды қамтиды. Бұл процесте тәрбиеші тек білім беруші емес, сонымен қатар ұйымдастырушы, бағыттаушы, үлгі көрсетуші тұлға ретінде әрекет етеді. Баланың табиғатқа деген дұрыс көзқарасы тәрбиешінің күнделікті жүйелі еңбегі нәтижесінде қалыптасады.

Мектепке дейінгі жаста экологиялық білім беру жұмыстары көбінесе ойын, тәжірибе, бақылау, шығармашылық іс-әрекет арқылы жүргізіледі. Балалар табиғат құбылыстарын бақылау кезінде сұрақ қояды, себеп-салдарлық байланыстарды анықтауға тырысады, өзінің жеке пікірін білдіреді. Мысалы, көктем мезгілінде қардың еруін, күннің жылынуын, құстардың келуін

бақылау арқылы оларда табиғаттағы циклдік заңдылықтар туралы алғашқы ғылыми түсінік қалыптасады. Ал күзде жапырақтардың түсуі, күннің қысқаруы сияқты құбылыстарды зерттеу арқылы жыл мезгілдері туралы білімдері толықтырылады.

Экологиялық тәрбиенің тиімділігі көбіне тәрбиешінің қолданатын әдіс-тәсілдеріне байланысты. Мәселен, экологиялық тақырыптағы ертегілер, әңгімелер, өлеңдер оқу балалардың қиялын дамытады, табиғат құбылыстарын эмоционалды қабылдауына ықпал етеді. Экологиялық ойындар, мысалы, «Құстарды құтқарайық», «Орманды қорғау», «Суды ластама» сияқты рөлдік ойындар балаларды белсенді әрекетке тарту арқылы экологиялық ұстанымдарын бекітеді.

Балабақшада экологиялық жоба әдісін қолдану да жоғары нәтиже береді. Мысалы, «Менің гүлзарым» жобасы аясында әр топ өз гүлдерін отырғызып, күтіп-баптап, өсу процесін бақылайды, нәтижесін суретке түсіріп, фотоальбом жасайды. Мұндай жұмыстар балалардың зерттеушілік қабілетін арттырып қана қоймай, еңбек дағдыларын қалыптастырады, жауапкершілік сезімін күшейтеді.

Экологиялық тәрбие тек табиғат туралы білім берумен шектелмейді. Ол баланың жалпы мәдениетін, мінез-құлық нормаларын, адамгершілік қасиеттерін қалыптастырады. Табиғатты аялау, тірі жанға қамқорлық жасау – бұл ізгілік, мейірімділік, жауапкершілік сияқты құндылықтарды бойға сіңірудің тиімді жолы. Сонымен бірге, экологиялық тәрбие балалардың денсаулығын нығайтуға да тікелей әсер етеді. Мысалы, таза ауада серуендеу, табиғат аясында қимыл-қозғалыс ойындарын ұйымдастыру, табиғи материалдармен еңбек ету – олардың физикалық дамуына ықпал етеді, иммунитетін күшейтеді.

Тәрбиеші экологиялық тәрбиеде ата-аналармен тығыз байланыста болуы тиіс. Ата-аналарды экологиялық іс-шараларға тарту – баланың алған білімін отбасыда да бекітуге мүмкіндік береді. Мысалы, үйде қалдықтарды сұрыптау, гүл егу, аула тазалығын сақтау бойынша отбасы мүшелерінің бірлескен еңбегі балалар үшін жақсы үлгі болады.

Бала психологиясына сүйенсек, мектепке дейінгі шақта сенсорлық тәжірибенің рөлі зор. Сондықтан экологиялық тәрбиеде сезім мүшелерін барынша белсендіру тиімді нәтиже береді. Мысалы, балаларды қолымен топырақты ұстауға, суды сезінуге, гүлдің иісін иіскеуге, жапырақтың түсін ажыратуға үйрету олардың табиғатты қабылдауын тереңдетеді. Бұл тәсіл экологиялық білімді тек теориялық деңгейде емес, тәжірибелік-эмоционалды деңгейде меңгертуге мүмкіндік береді.

Экологиялық білім беруде STEAM-технологияларды қолдану да үлкен артықшылық береді. Мәселен, қарапайым тәжірибелер арқылы балаларға судың булануы, жаңбырдың түзілуі, жарықтың өсімдікке әсері сияқты құбылыстарды көрсетіп, экологияның ғылыми негіздерін түсіндіруге болады. Мұндай тәжірибелер балалардың зерттеушілік қабілетін дамытып, экологиялық мәселелерге сыни тұрғыдан қарауға үйретеді.

Экологиялық мәдениетті қалыптастырудың тағы бір тиімді жолы – табиғатта зерттеу күнделіктерін жүргізу. Балалар бақылаған құбылыстарды суреттеп немесе суретін салып, күнделікке жазады. Бұл әдіс олардың байқағыштығын, есте сақтау қабілетін, жазба тілін дамытады және табиғаттағы өзгерістерді жүйелі бақылауға дағдыландырады.

Қазіргі таңда қалдықтарды сұрыптау мәдениетін балаға ерте үйрету маңызды. Балабақшада қағаз, пластик, шыны қалдықтарын бөлек жинауға арналған контейнерлер қою арқылы балаларды тұрмыстық қалдықтарды басқарудың алғашқы қадамдарымен таныстыруға болады. Бұл олардың экологиялық санасын қалыптастырумен қатар, отбасында да экологиялық әдеттерді енгізуге ықпал етеді. Сонымен қатар, экологиялық тәрбие тек табиғатқа ғана емес, энергияны үнемдеу, суды үнемдеу, тұрмыста артық шығынға жол бермеу сияқты ұғымдарды да қамтуы тиіс.

Мысалы, балаларға шамды қажетсіз жақпау, суды тек қажет кезінде пайдалану, қағазды үнемдеу туралы түсінік беру – оларды саналы тұтынуға тәрбиелейді.

Балабақшада экологиялық мерекелер өткізу де балалардың қызығушылығын арттырады. «Жер күні», «Құстар күні», «Орманды қорғау апталығы» сияқты іс-шаралар балаларды табиғатты қорғауға жұмылдырады. Бұл мерекелерде театрландырылған көріністер қою, өлең оқу, ән айту, экологиялық плакаттар жасау арқылы бала шығармашылығы дамиды.

Экологиялық тәрбие процесінің нәтижесін бағалау да маңызды. Бұл үшін тәрбиеші балалардың табиғатқа деген көзқарасын, әдеттерін, мінез-құлқын жүйелі түрде бақылап, диагностикалық әңгімелер, сурет конкурстары, экологиялық викториналар ұйымдастыруы қажет. Мұндай бағалау балалардың экологиялық мәдениетінің қай деңгейде екенін анықтап, келесі жұмыстың бағытын жоспарлауға мүмкіндік береді.

Қазіргі заманғы инновациялық технологияларды да экологиялық тәрбие беруде тиімді қолдануға болады. Виртуалды саяхаттар, экологиялық мультфильмдер, тәжірибелік бейнероликтер, цифрлық ойындар балалардың назарын аударып, ақпаратты қабылдауын жеңілдетеді. Мысалы, орманның экожүйесін 3D форматта көрсету немесе жануарлардың тіршілігін анимация түрінде бейнелеу балаларды қызықтырады әрі олардың табиғат туралы түсінігін тереңдетеді.

Қорытындылай келе, балабақшадағы экологиялық тәрбие – болашақта табиғатты қорғауға жауапкершілікпен қарайтын, экологиялық мәдениеті жоғары тұлға қалыптастырудың негізі. Тәрбиешінің кәсіби шеберлігі, шығармашылығы және ата-аналармен серіктестігі бұл жұмыстың нәтижелілігін арттырады. Табиғатқа қамқор бала – қоғамның саналы азаматы, экологиялық қауіпсіздіктің кепілі. Сондықтан экологиялық тәрбие беру ісі мектепке дейінгі ұйымдарда жүйелі түрде жүргізілуі тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Нұржанова Г. «Мектепке дейінгі жастағы балаларға экологиялық білім беру ерекшеліктері», Бала әлемі журналы, №4, 2023.
2. UNESCO. "Early Childhood Education for Sustainable Development", Paris, 2021.

Махметжанова Нуршат Абдыкеновна
Тәрбиеші, педагог – модератор
Астана қаласы әкімдігінің №79 "Шабыт" балабақшасы

БАЛАБАҚШАДА БІРТҰТАС ТӘРБИЕ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТЫ ДАМУ

Қазіргі уақытта қоғамның әлеуметтік-экономикалық дамуында ұлттық құндылықтардың маңызы артып келеді. Біздің еліміздің болашағы үшін балаларды жас кезінен бастап ұлттық мәдениетке, дәстүрлер мен құндылықтарға үйрету өте маңызды. Балабақшадағы ұлттық құндылықты бірыңғай тәрбие бағдарламасы бойынша дамыту-бұл баланың ұлттық сана-сезімін қалыптастыруға, оның мәдениетке деген сүйіспеншілігін арттыруға, қазақ халқының бай тарихы мен дәстүрлерін игеруге бағытталған ұзақ мерзімді процесс.

Ұлттық құндылықтар-бұл әр халықтың рухани және мәдени мұрасы, оның тарихы мен тұрмысы, салт-дәстүрлері, тілдік ерекшеліктері, өнері мен әдебиеті. Ұлттық құндылықтарды дамыту баланың болашақта өз халқының патриоты, мәдениет пен тарихты құрметтейтін азамат болып өсуіне мүмкіндік береді. Тәуелсіз Қазақстанның әрбір баласы-еліміздің ертеңгі жарқын болашағы. Адамның ішкі әлемін және оның жаңа уақыттағы баланы қалыптастыру мен дамытудағы нәзіктіктерін анықтайтын, оның мүмкіндіктері мен қабілеттерін дамытуға жағдай жасайтын алғашқы үйі ол балабақша. Бұл әр баланың өмірге бейімделетін екінші үйі деп айтуға болады.

Өскелең ұрпақтың бойында жаңа ойлауды, тұтас дүниетанымды қалыптастыруға, білім негіздерін, әлемдік деңгейдегі дағдыларды игеруге ықпал ететін білім берудің жаңа мазмұнын құру – жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселелердің бірі. Бүгінгі қоғамның алдында тұрған ең жауапты міндет-адамгершілік қасиеттерді тәрбиелеу, Тәуелсіз мемлекетіміздің, яғни жас ұрпақтың шатқалы болып табылатын қоғам мүшелеріне мұқият білім беру.

Білім беру ұйымдарында ҚР Білім Министрінің 2024 жылғы 30 маусымдағы № 194 бұйрығымен "бірыңғай тәрбие бағдарламасы" енгізілді.

Мемлекет Басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың тапсырмасына сәйкес 2023 жылы "Адал Қазақстан – Адал азамат" Ұлттық құрылтайының екінші отырысында барлық білім беру ұйымдарына "Бірлік тәрбие" бағдарламасы әзірленіп, енгізілді. Қазақстан Республикасының Президенті Қ. Тоқаевтың тапсырмасына сәйкес 2024 жылы "Адал адам – Адал еңбек – Адал табыс" Ұлттық құрылтайының үшінші отырысында бірыңғай тәрбие бағдарламасының мазмұны жаңартылды. [1]

Еліміздің болашағының негізгі контурлары үш сөзбен сипатталған: "Әділ Қазақстан – адал азамат – озық ұлт".

Бағдарламаның мақсаты:

Қазақстандық мәдениеттің құндылықтары негізінде азаматтық жауапкершілік пен патриотизмді, парасаттылық пен адалдықты, ар-ожданды, рухани-адамгершілік қасиеттерді сіңірген үйлесімді дамыған тұлғаны қалыптастыру. Бағдарламаны іске асыру құндылыққа бағдарланған және құзыреттілікке тәсілімдемелеріне негізделген. Олар оқыту, тәрбиелеу және дамытудың үйлесімді бірлігін қамтамасыз етеді.

Бүгінгі таңда балабақша тәрбиеленушілері бағдарлама аясында игеруде:

----- ÜZDİK TÁRBIESHİ -----

- Отан, ел, туған өлке туралы білім;
- Қазақстанның мемлекеттік рәміздерін білу;
- Мемлекеттік тілді білу;
- Ұлттық мерекелер, ойындар, дәстүрлер туралы білу;
- Туған өлкенің табиғатына ұқыпты қарау.

Осыған байланысты мен осы бағдарламаның барлық принциптерін өз жұмысыма өте белсенді енгізе бастадым, өйткені бұл бағыт дұрыс деп санаймын, және мені өз жұмысымның оң нәтижелерін көремін.

Мен үлкен мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс істеймін. Бұл өз наным-сенімдерінде саналы шешімдер.

Күнделікті таңертеңгілік кездесуде мен ата-аналар мен балалар арасындағы тығыз қарым-қатынасты нығайтуға ерекше назар аударамын. Мен баланың мінез-құлқындағы жақсы қасиеттер мен адамгершілік құндылықтарды дамыту, сондай-ақ ата-ана мен бала арасындағы ерекше сенімді байланыс еркін және ашық қарым-қатынас жасауға мүмкіндік беретінін айтамын. Қабылдау аяқталғаннан кейін балалардың көңіл-күйін көтеру мақсатында QR кодының көмегімен біз қазақ күйлерін тыңдап, ағымдағы күнге жақсы көңіл-күй қалыптастырамыз.

Сонымен қатар, топ қазақ стиліндегі ұлттық бұрышпен қамтамасыз етілген. Ұйымдастырылған іс-шаралар кезінде мен әр уақытта Ұлттық құндылыққа байланысты түрлі-түсті үстел ойындарын қолданамын. (Қосымша 1)

«Тәрбие-ұрпақты жоғары идеалдарға жетелейтін сапалы білім берудің негізі. Ұлттық құндылықтармен сусындап өскен ұрпақ ұлағатты болмақ. Біздің ұлтымыздың қазынасына

айналған ұлттық ойындарымыздың жоғалмай, ұрпақтан-ұрпаққа берілуін насихаттау менің міндетім деп санаймын. Балаларға "киіз үй" кешенді ойыны өте ұнайды, бұл ойынның құрамында бірнеше дидактикалық ойындар бар, олар бірнеше баланы бірден ойынға қосуға мүмкіндік береді (2-қосымша)

Ұйымдастырылған іс-шараларға үнемі жаңа ойындар енгізіп отырамын, тобымдағы балалар жаңа өзгерістерге үйреніп қалғаны соншалықты, олар ойын тәсілін тез меңгеріп алады және ойынды күнделікті қайталау арқылы тез есте сақтайды. (3-қосымша)

Біртұтас тәрбиемен байланысты ұлттық ойындардың мақсаттары: ұлттың әдет-ғұрыптарына, салт-дәстүрлеріне қызығушылықты ояту; күштің, ептіліктің, жылдамдықтың сапасын дамыту; адамгершілікке, сыйластыққа, ұйымшылдыққа тәрбиелеу. Мысалы, Мен үнемі қолданатын сергіту сәтінде әрқашан қазақ халқының ұлттық нақыштағы әндерін қолданамын, сондай-ақ теледидар экраны арқылы қазақтың ұлттық оюларын көрсете отырып музыка ырғағымен оюдың атауларын есте сақтаймыз. (4-қосымша)

Шығармашылық жұмыста да әртүрлі әдіс тәсілдерді жиі қолданамын.. Біз бояулармен ғана емес, сонымен қатар алтын және күміс тәріздес жылтыр тастармен ,әр түрлі ұсақ жармалармен сурет саламыз, ою-өрнектерді скочқа каламмен жапсыру арқылы сондай-ақ қамырдан бауырсақ, шелпек жасап, балалармен бірге пісіреміз. (5-қосымша)

Әрине, біз ашық іс-шараларда ғана емес, күнделікті өмірде де ұлттық дәстүрлерді зерттеуді ұмытпай ойын түрінде қарастырып отырамыз. (6-қосымша)

Тәрбиешінің ұлттық құндылықтарды дамытудағы рөлі өте маңызды. Балабақша тәрбиешілері балаларды оқытып қана қоймай, олардың ішкі әлемін қалыптастырады және олардың жан-жақты дамуына ықпал етеді. Ұлттық құндылықтарды түсінуде мұғалім өз халқының мәдениеті мен дәстүрлерін білуі керек, оларды балаларға дұрыс жеткізе білуі керек.

Сонымен қатар, тәрбиеші балалармен бірге ұлттық дәстүрлерді ұстанып, халық әндері мен күйлерін тыңдап, қазақ халқының бай мұрасын жаңғыртады және баланың ұлттық сана-сезімін қалыптастыруға ықпал етеді. Біз ұрпақ тәрбиесін ұлттың болашағы ретінде қарастыруымыз керек, ал бала тәрбиесіне келетін болсақ, бүкіл қоғам әр баланы жақсылық нұрымен толтырып, "біз көтеретін жүк"қағидаты бойынша құндылықтармен қуаттауы керек. Біз өскелең ұрпаққа ерекше назар аударып, оны игі істерге бағыттауымыз керек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Программа воспитания «Біртұтас тәрбие» 2024-2025
2. Ж.Қ.Дүйсенова, Қ.Н.Нығметова. Балалар психологиясы. – Алматы, 2012.
3. Меңжанова А. «Мектепке дейінгі педагогика»-Алматы
4. <https://nsportal.ru/detskii-sad/vospitatelnaya-rabota/2021/02/02/nravstvennoe-vozpitanie-doshkolnikov-v-detskom-sadu>
5. <https://infolesson.kz/priobshenie-detej-doshkolnogo-vozrasta-k-tradicijam-i-obryadam-kazahskogo-naroda-4058549.html>
6. <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2015/02/16/programma-po-oznakomleniyu-doshkolnikov-s-kulturoy-i-traditsiyami>

Журналдың құрылтайшысы және иесі:

«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығы.

Учредитель и собственник журнала:

Научно-методический центр «KEMENGER», относящийся к индивидуальному предпринимателю «BAYANDY».

Журнал 2023 жылдың тамыз айынан бастап жарық көруде.

Басылым 1 айда 4 рет шығады.

Журнал Қазақстан Республикасының Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігінің Ақпарат комитеті 2023 жылғы 12 маусымдағы Мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қоюы туралы куәлігі № KZ92VPY00071802 берілген.

Журнал издается с августа 2023 года.

Периодичность выпуска — 4 раза в месяц.

Журнал выдан комитетом информации Министерства информации и общественного развития Республики Казахстан № KZ92VPY00071802 о постановке на учет периодического печатного издания, информационного агентства и сетевого издания от 12 июня 2023 года.

Құрметті оқырмандар мен авторлар!

Журналда жарияланған материалдар редакцияның көзқарасын білдірмейді. Фактілер мен мәліметтердің анықтығына, сондай-ақ стилистикалық қателерге авторлар жауапты.

Журналға шыққан материалдарды редакцияның келісімінсіз көшіріп басуға болмайды.

Редакция материалдарды қабылдамауға құқылы.

Уважаемые читатели и авторы!

Опубликованные в журнале материалы не отражают точку зрения редакции.

Ответственность за достоверность фактов и сведений в публикациях, а также за стилистические

ошибки несут авторы. Перепечатка материалов, опубликованных в журнале, допускается только с согласия редакции. Редакция оставляет за собой право отклонять материалы.

Мекенжайы:

100012, Қарағанды қ.,

Н. Назарбаев даңғ., 19.

Е-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru

Инстаграм: kemengerustaz.kz

Сайт: kemenger-ustaz.kz

WhatsApp +77009700098

+77711812303

Басуға 19.09.2025 ж. қол қойылды.

Наш адрес:

100012, г. Караганда,

пр. Н. Назарбаева, 19.

Е-mail: kemengerustaz.kz@mail.ru

Инстаграм: kemengerustaz.kz

Сайт: kemenger-ustaz.kz

WhatsApp +77009700098

+77711812303

Подписано в печать 19.09.2025 г.

Пішім 60*90 1/8

ш.б.т. - 26. RISO басылым.

Таралымы - 50 дана.

Формат 60*90 1/8

усл.печ.л. - 26. Печать RISO.

Тираж - 50 экз.

«BAYANDY» жеке кәсіпкерлігіне қарасты «KEMENGER» ғылыми-әдістемелік орталығының полиграфиялық қызметтер бөлімінде басылып шығарылды.

Отпечатано в полиграфическом отделе ИМЦ «KEMENGER» ИП «BAYANDY».

ЎЗДИК ТАРБИЕШИ ЖҮРНАЛЫ

*Ұстаз – уақыттан озық
тұратын тұлға.*

*Ол бүгін үйретіп қана
қоймайды – ертең
ойлайтын, болашаққа
бағыттайтын адам.*

*Әр шәкірттің тағдыры –
ұстаз қолындағы беймәлім
бір жұлдыз.*

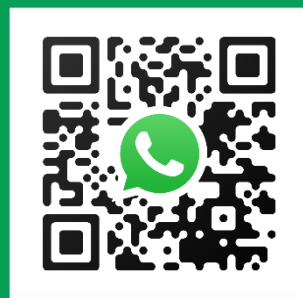
*Сол жұлдыздың жарқырауы
– ұстаздың шынайы
еңбегіне байланысты.*

Баланың жанын түсінетін жан – Тәрбиеші

Тәрбиеші – тек қарайтын емес, қамқор болатын адам. Ол баланың ішкі әлемін сөзсіз ұғып, кішкентай сезімдерге үлкен жауапкершілікпен қарайды. Әр қимылы, әр сөзі – бала тәрбиесіне әсер ететін маңызды сәт.

Тәрбиеші – мейірім мен сабырдың символы. Баланың алғашқы қадамына сүйеніш болу – ол үшін үлкен бақыт.

Нағыз тәрбиеші тәртіпті үйретіп қана қоймай, сенімділік сыйлап, тұлға болуға жетелейді. Себебі ол – жүрекпен жұмыс істейтін нағыз маман.

QR-кодты сканерлеу арқылы бізбен тікелей байланысқа шыға аласыз.

Вы можете связаться с нами напрямую, отсканировав QR-код.